

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Gennadii Kurbatov

**EUROOPA ÜHTSE ELEKTROONILISE
ARUANDLUSVORMINGU EESMÄRKIDE TÄITMINE
PANKADE NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Õppekava Ärindus, peeriala Majandusarvestus digiajastul

Juhendaja: Monika Nikitina-Kalamäe, MA

Tallinn 2023

Deklareerin, et olen koostanud lõputöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele selle koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks.

Töö pikkuseks on 8181 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Gennadii Kurbatov 11.05.2023

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	5
SISSEJUHATUS	6
1. EUROOPA ÜHTNE ELEKTROONILINE ARUANDLUSE VORMING NING SELLE KOMPONENDID	8
1.1 Euroopa ühtse elektroonilise aruandluse vormingu regulatsioon ja selle olemus	8
1.2 IFRS taksonoomia ning selle seotus ESMA ESEF taksonoomiaga	9
1.3 ESEF aruandlusvormingu nõuete täitmiseks kasutatavad dokumendid ning juhendmaterjalid	10
1.4 Masinloetavate märgendite kasutamise eelised	11
1.5. Raamatupidamisaruannete ja nende lisade märgistamise erisused.....	12
1.6 Ettevõttespetsiifiline laiendtaksonoomia	13
1.6.1 Raamatupidamisaruannete laiendtaksonoomia tutvustus	13
1.6.2 Raamatupidamisaruannete laiendtaksonoomia elementide kasutamise eelised ja puudused.....	14
2. PANKADE ARUANNETE VÕRDLEV ANALÜÜS	17
2.1 Uuringu meetodika ja valimi tutvustus	17
2.2 Majandusaasta aruannete masinloetavate põhjaruannete analüüs	19
2.2.1 ESEF aruandlusvormingus koostatud majandusaasta aruannete tehniline valideerimine	19
2.2.2 Raamatupidamisaruannete masinloetavate märgendite kvaliteedikontroll	20
2.2.3 Ettevõttespetsiifiliste raamatupidamisaruannete laiendtaksonoomia elementide võrdlemine ning analüüs.....	22
2.3 Raamatupidamisaruannete lisade masinloetavate märgendite analüüs	26
2.4 Teostatud analüüside järeldused ning autori ettepanekud	33
KOKKUVÕTE	37
SUMMARY	39
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	42
LISAD	45
Lisa 1. Analüüsitud pankade loetelu.....	45
Lisa 2. Rootsikeelse kasumiaruande kirje märgistatuna ingliskeelse ESMA ESEF taksonoomia elemendiga.....	46
Lisa 3. Laiendtaksonoomia element koos laiema ja kitsama ankruga.....	47

Lisa 4. ESEF aruandlusvormingus koostatud majandusaasta aruandele esitatavad tehnilised nõuded	48
Lisa 5. Excel-is vastandatud pankade koostatud laiendtaksonoomia elemendid	49
Lisa 6. Pankade ESEF aruandlusvormingus koostatud aruannete tehnilise valideerimise tulemused.....	50
Lisa 7. Swedbank AB masinloetavas (ESEF) aruandes tuvastatud tehnilised vead.....	51
Lisa 8. Masinloetavate märgendite kalkulatsioon (näide).....	53
Lisa 9. Pluss- ja miinusmärkide rakendamise loogika masinloetavate märgendite arvulistele suurustele	54
Lisa 10. Pankade masinloetavate raamatupidamisaruannete märgendite kvaliteedikontroll	55
Lisa 11. Sarnaste laiendtaksonoomia elementide võrdlemine ning analüüs	59
Lisa 12. Raamatupidamisaruannete lisade märgendites sisalduva teabe analüüs	64
Lisa 13. Pankade raamatupidamisaruannete lisade märgendite hierarhia näited	66
Lisa 14. Raamatupidamisaruannete lisade märgendites sisalduva teabe võrdlemine pankade masinloetavate (ESEF) aruannete lõikes	68
Lisa 15. Lihtlitsents	71

LÜHIKOKKUVÕTE

Viimased kaks aastat on Euroopa börsiettevõtted avalikustanud oma majandusaasta aruandeid Euroopa ühtses elektroonilises aruandlusvormingus (*European Single Electronic Format* ehk ESEF), mis on olnud oluliseks sammuks finantsaruannete digitaliseerumise suunas. ESEF formaat kombineerib ettevõtte finantsteavet inim- ja masinloetavana ühes dokumendis, mis eeldatavasti hõlbustab äriüksuste finantsinfo kiiremat analüüsi, suuremat läbipaistvust ning vähendab ettevõtete avalikustatud teabe töötlemise kulusid (välistele osapooltele).

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada välja, kas äriüksuste avalikustatud ESEF aruandlusvormingus koostatud aruanded on kvaliteetsed ning kas digitaliseerimine suurendab aruannete omavahelist võrreldavust ja hõlbustab finantsteabe analüüsi või mitte. Eesmärgi saavutamiseks uuritakse 10 Euroopa panga ESEF aruandlusvormingus koostatud 2022. aasta majandusaasta aruandeid.

Tehtud aruannete võrdleva analüüsi tulemusena on selgunud, et 3 panga aruanded sisaldavad vähemalt ühte väärkajastamist masinloetavates raamatupidamisaruannetes (arvuliselt on vead miljonites) ning 1 panga aruanne ei ole tehniliselt korrektne, mis tähendab, et pankade ESEF aruandlusvormingus koostatud 2022. aasta majandusaasta aruanded pole üldistatuna piisavalt hea kvaliteediga, et nende põhjal võiksid välised osapooled teha oma finantsotsuseid. Samuti on leitud, et pangad on koostanud inimloetavate raamatupidamisaruannete kirjade märgistamiseks väga palju laiendtaksonoomia elemente. Lisaks on selgunud, et ettevõttespetsiifilised laiendtaksonoomia elemendid pole pankade masinloetavate aruannete lõikes võrreldavad. Ka raamatupidamisaruannete lisades märgistatud teave pole omavahel võrreldav, sest pangad märgistavad oma lisades tihtilugu samade taksonoomia elementidega erinevat informatsiooni. Seega pankade ESEF aruandlusvormingus koostatud aruanded ei täida oma eesmärki ning seega ei oma eeliseid võrreldes inimloetavate aruannetega, sest nad pole üldistatuna vajalikul määral veatud, omavahel võrreldatavad ning erineva teabe märgistamise tõttu ka piisavalt läbipaistvad.

Võtmesõnad: ESEF, taksonoomia element, laiendtaksonoomia, märgend, masinloetav aruanne

SISSEJUHATUS

XBRL (*eXtensible Business Reporting Language*) standardi tulekuga eelmise sajandi viimasel aastakümnel on ettevõtete finantsaruandlust hakatud digitaliseerima. Kasutades antud standardit on aastast 2020 (COVID-19 tõttu aastast 2021) Euroopa Liidu börsiettevõtetele kehtestatud kohustus avalikustada oma majandusaasta aruanded Euroopa ühtses elektroonilises aruandlusvormingus (*European Single Electronic Format* ehk ESEF), mille peamiseks ideeks on tagada ettevõtete finantsaruannete paremat võrreldavust, suurendada nende läbipaistvust ning kiirendada nendes sisalduva finantsteabe analüüsi.

Kuna masinloetavate aruannete põhjal on välistel osapooltel (investorid, avalik sektor, analüütikud jt) võimalik teha palju kiiremaid ning täpsemaid finantsotsuseid oluliselt väiksemate kuludega, siis suure tõenäosusega on lähiajal digitaalsete aruannete mõju ärimaailmas aina suurenemas. Seega ettevõtete aspektist lähtudes on äärmiselt tähtis, et nende avalikustatud ESEF aruanded oleksid kõrge kvaliteediga, sest kasvõi mõne vea olemasolu võib viia masinloetavate aruannete kasutajaid valede finantsotsusteni ning tuua äriüksustele rahalist kahju potentsiaalsete investorite kaotamise näol.

Sellest tulenevalt on bakalaureusetöö eesmärgiks selgitada välja, kas äriüksuste avalikustatud ESEF aruandlusvormingus koostatud aruanded on kvaliteetsed ja kas digitaliseerimine suurendab aruannete omavahelist võrreldavust ning hõlbustab finantsteabe analüüsi või mitte.

Töö raames on uuringuobjektideks valitud finantssektori ettevõtete ESEF aruanded, täpsemalt analüüsitakse Euroopa pankade ESEF aruandlusvormingus koostatud 2022. aasta majandusaasta aruandeid.

Bakalaureusetöö on jaotatud kaheks peatükiks.

Esimeses peatükis antakse ülevaade ESEF aruandlusvormingu olemusest ning selle komponentidest (juhendmaterjalidest, ESMA ESEF taksonoomiast, aruannete märgistamise

alusprintsipidest jm) ning tuuakse välja ka teoreetilised seisukohad, mis käsitlevad masinloetavate märgendite positiivseid ja negatiivseid külgi lähtudes nende iseloomust (baastaksonoomia elemendid, laiendtaksonoomia elemendid jm).

Teises peatükis esitatakse Euroopa pankade aruannete võrdleva analüüsi tulemused. Analüüsi käigus viiakse läbi pankade ESEF aruandlusvormingus koostatud 2022. aasta majandusaasta aruannete tehniline ning sisuline (märgendite) kvaliteedikontroll. Samuti hinnatakse ettevõttespetsiifiliste raamatupidamisaruannete laiendtaksonoomia elementide omavahelist võrreldavust ning analüüsitakse raamatupidamisaruannete lisade kohustuslikes märgendites sisalduvat informatsiooni pankade masinloetavate aruannete lõikes.

Bakalaureusetöös käsitletakse ESEF formaadis koostatud aruandena inim- ja masinloetava aruande kombinatsiooni. Masinloetav aruanne on antud töö kontekstis ESEF aruande osa, mis koosneb märgenditest (baas- ja laiendtaksonoomia elementidest), mis märgistavad ESEF aruande inimloetava osa teavet.

Autor soovib tänada oma juhendajat Monika Nikitina-Kalamäed ning vandeaudiitorit Age Petersoni, kes andis erinevaid väärtuslikke soovitusi ja abistas autorit bakalaureusetöö teema suunamisega.

1. EUROOPA ÜHTNE ELEKTROONILINE ARUANDLUSE VORMING NING SELLE KOMPONENDID

1.1 Euroopa ühtse elektroonilise aruandluse vormingu regulatsioon ja selle olemus

Aastal 2004 võeti Euroopa Liidus vastu läbipaistvusdirektiiv 2004/109/EÜ, mille ülesandeks oli ühtlustada Euroopa reguleeritud turgudel kaubeldavate väärtpaberite ja nende emitentide kohta käivat teavet. Direktiivi eesmärgiks oli kehtestada väärtpaberi emitentidele kohustus avaldada ammendavat, õigeaegset ja täpset infot oma äritegevuse käekäigu kohta, sest see aitab kindlustada investorite usalduse ning võimaldab paremini hinnata emitentide reaalselt varalist seisut ja ettevõtte rentaablust. Aastal 2013 oli (muudetud) direktiivi lisatud nõue, mis kohustas äriüksuseid alates 01.01.2020 avalikustada majandusaasta aruandeid Euroopa ühtses elektroonilises aruandlusvormingus (*European Single Electronic Format* ehk ESEF) kasutades *Inline XBRL*-i ehk *iXBRL* standardit. See standard andis võimaluse esitada nii masin- kui ka inimloetavat infot ühes dokumendis (*iXBRL ...*, 2023). COVID-19 pandeemia tõttu lükati enamik EL-i liikmesriikides vastava seaduse (ESEF regulatiivse tehnilise standardi ehk Euroopa Komisjoni delegeeritud määruse 2019/815/EÜ) jõustamist ühe aasta edasi. Sisuliselt nägi (ja näeb ka praegu) masin- ja inimloetava info kombineerimine välja selliselt, et dokumendipõhjana kasutatakse tavalises HTML standardivormingus faili (kuna sarnaneb PDF jms vormingutega, siis on tagatud paindlikkus majandusaasta aruande inimloetava osa vormistamisel või disainimisel) ning sellele lisatakse masinloetavad märgendid (*tags*). Sellisena tuleb lõplikuks väljundiks inimloetav XHTML vormingus dokument, millele on lisatud masinloetavad XBRL märgendid (Malinconico & Dott, 2021, lk 2). Sellist faili on võimalik inimloetavana vaadata igas veebibrauseris (Bezverkhyy & Lapada, 2021, lk 70) ning lisaks vajadusel ka spetsiaalses XBRL/iXBRL tarkvaras, kus on näha dokumendis sisalduvad digitaalsed (masinloetavad) märgendid. ESEF-i nõude rakendamise eesmärk seisneb ettevõtete avalikustatud finantsaruannete kättesaadavuse, analüüsi ning võrreldavuse hõlbustamises (*Electronic Reporting ...*, 2023) – Euroopa

Väärtpaberiturujärelevalve (*European Securities and Markets Authority* ehk ESMA) seisukohast lähtudes.

1.2 IFRS taksonoomia ning selle seotus ESMA ESEF taksonoomiaga

Sõnal taksonoomia on pikk ajalugu ning esimesena võttis selle sõna kasutusele bioloog Augustin Decandole 1813 aastal. Algul seda kasutati ainult bioloogias näiteks taimede klassifitseerimisel, kuid hiljem võeti termin kasutusele paljudes teistes valdkondades (Boiko, 2022). Üldiselt taksonoomia kujutab endast või sarnaneb oma olemuselt sugupuuga, kus on kindel hierarhia selles osas, milline laps kuulub millis(t)ele vanema(te)le. IFRS (*International Financial Reporting Standards* ehk rahvusvahelised finantsaruandlusstandardid) taksonoomias on esitatud „vanema-lapse“ (*parent-child elements relationship*) suhte hierarhia tema taksonoomia elementide suhtes. „Vanem-laps“ suhe tähendab IFRS taksonoomias seda, et „vanem“ taksonoomia element on laiem (üldisem) kui selle alla kuuluv „laps“, kes on spetsiifilisem ja täpsem finantsaruandes esitatud kirje sisu iseloomustaja (*Using the IFRS Taxonomy ...*, 2020, lk 7). IFRS taksonoomia kujutab oma üksikute elementide sisu poolest endast elektroonilist andmete sõnastikku viidetega erinevatele IFRS standarditele ja nende paragrahvidele (Troshani *et al.*, 2019, lk 4). Iga IFRS taksonoomia element on IFRS standardi(te) ning tema (nende) kindla(te) alapunkti(de) kombineeritud lühikirjeldus, millest kogenud kasutaja saab kiiresti välja lugeda temale vajalikku informatsiooni. Teooria paremaks mõistmiseks tuuakse siinkohal välja ühe taksonoomia elemendi, milleks on halduskulud (XBRL/iXBRL ehk masinloetavate märgendite lugemise ja/või töötlemise tarkvarades kuvatavaks taksonoomia elemendi ingliskeelseks nimetuseks on „*ifrs-full: AdministrativeExpense*“). Antud element on kasumiaruande üks märgenditest ning see koosneb IAS.1.103, IAS.1.99 ning IAS.26.35(b) (IFRS) standarditest ning nende paragrahvidest. Sellised viited standardipunktidele on instruksioonideks, mida tuleks märgendiga täpsemalt põhjaruannetes (antud juhul kasumiaruandes) märgistada ehk viited määravad taksonoomia elemendi täpsemat sisu ja selle olemust ning annavad masinloetava aruande kasutajatele teavet, millest koosneb iga kindel kirje raamatupidamisaruannetes.

IFRS taksonoomia enda olemus võib olla veidi vastuolus IFRS standardite nn „*principle-based*“ (põhimõtetal põhineva) olemusega, kuid vaatamata sellele parandab IFRS taksonoomia kasutusaruannete omavahelist võrreldavust ning läbipaistvust (Beerbaum *et al.*, 2021). Kui IFRS standardite tunnuseks on see, et nad annavad ettevõtetele märkimisväärset paindlikkust

finantsaruandluse avalikustamise ning esitusviisi valiku osas, siis IFRS taksonoomia mõtteks on soodustada digitaalsete aruannete võrreldavust (Troshani *et al.*, 2021, lk 4), mis ühtlasi tähendab suuremat finantsaruandluse struktureerimist (standardiseerimist) ning seega ettevõtete aspektist väiksemat mänguruumi finantsteabe avalikustamise osas.

IFRS taksonoomia on mõeldud nn „keskmise“ ettevõtte finantsteabe esitamiseks ning seega ta ei hõlma piisavas ulatuses spetsiifilisemate valdkondade, nagu transport, pangandus ning kindlustus, aruandluspraktikat (Beerbaum, 2019, lk 6).

IASB (*International Accounting Standards Board*) uuendab IFRS taksonoomiat iga-aastaselt (muudetakse ja/või lisatakse uued elemendid). Tuleb mainida, et ettevõtted kasutavad oma majandusaasta aruannete märgistamisel enamasti eelmise aasta taksonoomiat. Selle tõttu on näiteks äriüksuste 2022 ESEF aruandlusvormingus esitatud majandusaasta aruanded märgistatud üldjuhul 2021 ESMA ESEF (IFRS) taksonoomia elementidega.

Ettevõtete koostatud ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanded on märgistatud ESMA ESEF taksonoomia elementidega, mis baseeruvad IFRS taksonoomial. Kuigi ESMA ESEF taksonoomias on kohati muudetud taksonoomia elementide esitus-, määratlus- ja arvutussuhted (*ESEF XBRL Taxonomy Documentation ...*, 2022, lk 4), on selles siiski kasutusel täielik IFRS taksonoomia.

1.3 ESEF aruandlusvormingu nõuete täitmiseks kasutatavad dokumendid ning juhendmaterjalid

Alates ESEF aruandlusvormingu kehtestamisest Euroopa Liidus, on Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) olnud vastutav organ elektroonilise aruandlusvormingu täpsustamise eest. See tähendab, et ESMA pädevuses on regulatiivse tehnilise standardi (RTS) väljatöötamine ning ka selle iga-aastane uuendamine (nt. kooskõlastamine uue IFRS taksonoomiaga) vastavalt vajadustele (*Electronic Reporting ...*, 2023). Juhendmaterjalina väljastab ESMA iga-aastaselt ka ESEF aruandlusjuhendi (*ESEF Reporting Manual*), mis annab täpsema ülevaate sellest, kuidas peaksid ettevõtted ja XBRL/iXBRL tarkvara pakkujad käituma raamatupidamisaruannete ja nende lisade märgistamisel.

Lisaks eespool mainitud dokumentidele väljastab IFRS Foundation spetsiaalse juhendi IFRS taksonoomia ja selle elementide korrektse kasutuse kindlustamiseks tehnilises vaates („*Using the IFRS Taxonomy – A preparer’s guide*“). See dokument on äärmiselt tähtis eelkõige tarkvarapakkujate jaoks, kuid kohati vajalik ka ESEF aruannete audiitoritele, sest IFRS taksonoomia elemendidel on tehnilises vaates mitmeid tähtsaid atribuute, mida on vaja modifitseerida lähtudes aruande märgistaja eesmärkidest. IFRS taksonoomia elementide tehniliste detailide analüüs ei kuulu antud töö raamidesse, kuid siinkohal mainitakse ühe olulise tehnilise detaili näitamaks, kuivõrd oluline on lähtuda antud juhendist digitaalsete märgendite omaduste määramisel. Nimelt tavapäraselt koostab ettevõtte algselt inimloetava aruande ning seejärel, kui külge on pandud masinloetavad märgendid, saab sellest genereerida masinloetavat aruannet, mis on nähtav vastavas spetsiifilises XBRL/iXBRL tarkvaras. Kui on vajadus teha hoopis vastupidist ehk genereerida masinloetavate märgendite baasil inimloetavat aruannet, siis tehnilises vaates peab igale kasutatavale taksonoomia elemendile, mis presenteerib aruandes kulu, määrama sildi nimetuseks (*label role*) „*NegatedLabel*“, sest üldjuhul on masinloetavas aruandes enamik kirjeid esitatud positiivsena ning nende täpsemat sisu määrab enamikel juhtudel arvestuse (deebet/kreedit) loogika, kuid tarkvara ei suuda tuvastada, mida täpsemalt presenteeritakse kuludes, kui märgendile pole määratud sildi nimetuseks „*NegatedLabel*“. Lühidalt öeldes annab antud sildi õige kasutus võimaluse luua korrektse inimloetava aruande masinloetava baasil.

1.4 Masinloetavate märgendite kasutamise eelised

Majandusaasta aruanded, mis on koostatud kasutades XBRL (*eXtensible Business Reporting Language*) keelt ehk kuhu on lisatud masinloetavad märgendid, omavad palju eeliseid võrreldes tavapärasel inimloetavas vormingus tehtud aruannetega. Seda eelkõige andmete töötlemise vaatepunktist. Masinloetavate märgendite kasutus võimaldab nii investoritel kui ka teistel kolmandatel osapooltel (erinevate riikide maksuametid, finantsanalüütikud jm) kiiremini saada vajalikke ettevõtete andmete sisendeid oma otsuste tegemiseks (Beerbaum, 2014). Lisaks sellele alandavad majandusaasta aruannetes sisalduvad märgendid huvitatud osapoolte kulusid nende vajaliku informatsiooni leidmiseks (*Ibid.*). Seda sellepärast, et erinevate äriüksuste tavapärase majandusaasta aruannete (ainult inimloetavad) struktuurid ja sisud on väga erinevad ning kolmandatel osapooltel võtab, võrreldes masinloetava aruandega, vajaliku informatsiooni leidmine palju aega. Samas masinloetava majandusaasta aruande sees on olemas masinloetavad märgendid, millede abil on iga selle kasutaja võimeline leidma läbi vastava XBRL/iXBRL

tarkvara kõik vajalikud sisendid (nt. põhjaruannete spetsiifilised kirjed, lisades esitatud eripärane teave jne) väga suure täpsuse ja kiirusega. Masinloetavate märgendite kohta tuleb mainida ka seda, et on leitud tugevat negatiivset seost XBRL kasutuselevõtu ning suurte (*large-sized*) ettevõtete avalikustatud finantsteabe assümmeetria vahel (Yoon *et al.*, 2011; Liu *et al.*, 2017).

Ettevõtted märgistavad tavapäraselt oma majandusaasta aruannetes masinloetavate märgenditega ainult seda infot, mida nad peavad oluliseks ning mis on neil olemas, kusjuures märgistamisel kombineeritakse iga taksonoomia elemendi alla kogu info, mis on selle hulka sobiv. Sellist lähenemist kasutatakse reeglina raamatupidamisaruannete lisade märgistamisel, kus on tihti eraldivõetud taksonoomia elemendi info hajutatud erinevate osade, alapeatükkide vms vahel. On ka kohti, mida ettevõtted märgistavad väljaspool raamatupidamisaruandeid, sest nad on leidnud, et antud info esitamine masinloetava märgendi koosseisus on vajalik, kuigi vastavalt Euroopa Liidu komisjoni delegeeritud määruse (2019/815/EÜ) artiklile 4 on kohustuslik märgistada ainult põhjaruannetes ja lisades sisalduv teave. Selle tõttu saavad masinloetava aruande kasutajad kiiresti näha, milline teave on ettevõtte aruandes olemas, mis on puudu ning millele tuleks eelkõige tähelepanu pöörata ja mis on äriüksuse seisukohast tähtis. Vastandades masinloetavale aruandele tavalist inimloetavat aruannet (enamasti PDF vormingus) on võimalik välja tuua, et selle analüüsimisel võib aruande kasutajatele jääda ebaselgeks, kus paikneb nendele vajalik informatsioon lähtudes IFRS-st ning seetõttu on võimalik, et nad ei leia endale vajalikku teavet. Masinloetava aruande analüüsi kiirenemise ja kulude vähenemise poolt on lisaks asjaolu, et enamasti on ettevõtete majandusaasta aruanded märgistatud ingliskeelsete taksonoomia elementidega (või siis on võimalik valida inglise ning mõne muu keele vahel) ja seega välistel huvigruppidel on võimalus ühiselt mõistetavalt interpreteerida märgistatu (kehtib ainult raamatupidamisaruannete kohta) isegi siis, kui aruanne ise on inimloetavas kontekstis muus keeles (lisa 2). See on eriti aktuaalne väliste investorite puhul, kes ei valda ettevõtte alalise asukoha riigi keelt, kuid sooviksid töödelda äriüksuse andmeid enda huvides üldtunnustatud ärikeeles, milleks on inglise keel.

1.5. Raamatupidamisaruannete ja nende lisade märgistamise erisused

Vastavalt EL komisjoni delegeeritud määrusele (2019/815/EÜ, II lisa) on äriüksustel olnud kohustus märgistada raamatupidamisaruannete lisades olevat informatsiooni ESEF aruannetes, mis avalikustatati 2022 majandusaasta kohta või hiljem. Lisade märgistamine on erinev põhjaruannete omast järgmistes punktides:

1. Raamatupidamisaruannete lisade teabe puhul on ettevõtted kohustatud kasutama ainult neid kohustuslike põhitaksonoomia elemente, mis on esitatud eelmainitud määruse teises lisas (*Annex II*) See tähendab, et kui äriüksusel on esitatud raamatupidamisaruannete lisades selline informatsioon, mis ei sobi ühegi seaduse poolt nõutava põhitaksonoomia elemendiga, siis selle info märgistamine pole vajalik, kuigi ESMA ESEF aruandluse juhend soovib sellisel juhul koostada ettevõttespetsiifilise laiendtaksonoomia elemendi, mida pole vaja siduda (ankurdada) ühegi ESMA ESEF taksonoomia elemendi külge (ESMA ESEF aruandluse juhend, juhised 1.4.1 ja 1.9.3).
2. Raamatupidamisaruannete taksonoomia elementidega märgistatakse üksikuid arve, kuid lisade märgenditesse võetakse erinevad tekstilõigud, tabelid ning vajadusel on võimalik üksiku taksonoomia elemendiga märgistada kogunisti mitu erinevat raamatupidamisaruande lisa.
3. Raamatupidamisaruannete lisades sisalduva informatsiooni märgistamisel lähtutakse nn kihistamise printsiibist ehk kitsama raamatupidamisliku tähendusega elemendid kuuluvad laiemale tähendusega põhitaksonoomia elementide alla (ESMA ESEF aruandluse juhend, juhis 1.9.2). Sellise lähenemise tõttu peaks raamatupidamisaruannete lisades ühte ja sama teavet märgistama mitme, erineva granulaarsusega, märgendiga (antud osa käsitletakse detailselt alapeatükis 2.3).
4. Võrreldes põhjaruannete märgenditega, on masinloetava aruande koostajal (märgistajal) oluliselt rohkem tõlgendamisruumi selles osas, millist teavet tuleks iga kohustusliku taksonoomia elemendi alla kaasata.

Selline lähenemine on suurendanud oluliselt masinloetava aruande põhjalikkust, kuid samamoodi ka märgistamisele ning märgendite asjakohasuse kontrollimisele kuluvat aega.

1.6 Ettevõttespetsiifiline laiendtaksonoomia

1.6.1 Raamatupidamisaruannete laiendtaksonoomia tutvustus

Ettevõttespetsiifilise laiendtaksonoomia (*Entity-specific extension taxonomy*) on defineerinud XBRL International organisatsioon, kelle pädevuses on XBRL standardi arendamine ning selle kasutuse ülemaailmne laiendamine (propageerimine) (*XBRL International Inc ...*, 2023). Nende sõnastiku järgi on sellele antud järgmine kirjeldus: „ettevõttespetsiifiline laiendtaksonoomia on XBRL aruande koostaja poolt moodustatud taksonoomia (ainult) konkreetsele äriüksusele omase

informatsiooni avalikustamiseks“ (*XBRL Glossary ...*, 2023). See tähendab, et kui ettevõttespetsiifilise info või üldiselt väga vähestele äriüksustele omase teabe jaoks pole olemas konkreetset taksonoomia elementi baastaksonoomias, siis masinloetava aruande koostaja peaks raamatupidamisaruannete puhul looma sellise teabe märgistamise jaoks laiendtaksonoomia. Baastaksonoomiana on käsitlenud autor siinjuures ESMA ESEF taksonoomiat, mis baseerub IFRS taksonoomial. Laiemalt võttes võib riigiti ja ettevõtete lõikes olla baastaksonoomiaks ka mõni muu taksonoomia (nt Ameerika Ühendriikide äriüksuste puhul US GAAP taksonoomia). Laiendtaksonoomia on nimetus üldisele laiendtaksonoomia elementide kogumile. Üksikut laiendtaksonoomia elementi nimetakse edaspidi samuti ka lihtsalt „laiendiks“ (*taxonomy extension*). Selleks, et erinevate ettevõtete raamatupidamisaruannetes sisalduvaid laiendeid saaks omavahel võrrelda, on neil kohustus siduda enda tehtud märgendid mingisuguse ESMA ESEF taksonoomias sisalduva IFRS taksonoomia elemendiga. Seda protseduuri nimetatakse laiendite ankurdamiseks (*anchoring extensions*) – vt lisa 3. Lähtudes määrusest (2019/815/EÜ, IV lisa, p. 9) peab iga laiendtaksonoomia element (v.a „*subtotal*“ laiendid, mida siin ei käsitleta) olema „ankurdatud“ ehk seotud vähemalt temast laiema raamatupidamisliku tähendusega või ulatusega baastaksonoomia elemendi (või elementide) külge, kitsama ESMA ESEF (IFRS) taksonoomia elemendi juurde laiendite ankurdamine pole kohustuslik (v.a ESMA ESEF aruandlusjuhendis 1.4.2 väljatoodud juhtudel), kuid annab kindlasti kasulikku lisainformatsiooni masinloetava aruande kasutajatele. Laiendite analüüsimist praktikas käsitletakse põhjalikult jaotises 2.2.3 (ettevõttespetsiifiliste raamatupidamisaruannete laiendtaksonoomia elementide võrdlemine ning analüüs).

1.6.2 Raamatupidamisaruannete laiendtaksonoomia elementide kasutamise eelised ja puudused

Ettevõtete koostatud laiendid on aja jooksul tekitanud üpris palju diskussiooni teadlikes ringkondades. Laiendite koostamist kui vabatahtlikku lisainformatsiooni avalikustamist on käsitletud erinevate autorite töödes Dirk Otto Beerbaum koos teiste teadlastega (2021). Ühest nende teadustööst on läbi käinud idee, et vabatahtlik lisainformatsioon, milleks on antud kontekstis äriüksuse poolt koostatud laiendtaksonoomia, võib viidata ettevõttesisesele informatsioonile (*insider information*). Samuti on leitud, et vabatahtliku informatsiooni avalikustamine vähendab informatsiooni assümeetriat. Selles pole tegelikult midagi erakordset, sest kui äriüksused koostavad asjakohaseid laiendeid ning seovad neid vastavate õigete baastaksonoomia

elementidega, siis nad annavad lugejatele olulist infot juurde, mille põhjalt saab teha kaalutletumaid ning täpsemaid otsuseid (Debreceny *et al.*, 2011).

Laiendtaksonoomial on ka mitmeid miinuseid. Esimese puudusena võib välja tuua keelelise barjääri. Vastavalt ESMA manuaalile (juhis 1.1.1) peavad ettevõtted esitama märgendite nimetused (nii baastaksonoomia kui ka laiendtaksonoomia puhul) samas keeles, milles on koostatud majandusaasta aruanne. Kuna baastaksonoomia elemendid on maailmas üldtunnustatud taksonoomiate (ESEF aruannete puhul IFRS taksonoomia) osad, siis nende puhul on olemas tõlked kümnetele erinevatele keeltele. Selle tõttu on teoreetiliselt võimalik võtta ESEF aruanne, mis on nii inim- kui ka masinloetavalt ühes keeles ning muuta selles masinloetavat teavet teise keelde (automaatselt) lähtudes baastaksonoomia keelte valikust. Laiendtaksonoomia puhul on see võimatu ning aruande kasutaja peab käsitsi tõlkima igat laiendit, mis võib oluliselt suurendada nii vea tekkimise võimalust kui ka kirjade analüüsimisele kuluvat aega ja seega kulu.

Teise puudusena võib välja tuua laiendite ebakorrekse koostamise, mis hõlmab endas ettevõttespetsiifilise elemendi ankurdamist (sidumist) ebasobivate baastaksonoomia elementidega nii kitsamas kui ka laiemas raamatupidamislikus tähenduses. Samuti kui ettevõtte koostab laiendeid raamatupidamisaruannete kirjetele, kus oleks võimalik kasutada olemasolevaid elemente baastaksonoomiast, võib see edastada eksitavaid signaale välistele osapooltele (Beerbaum, 2014).

Peamiseks ja tähtsaimaks ettevõttespetsiifilise laiendtaksonoomia kasutamise puuduseks on aga erinevate äriüksuste masinloetavate aruannete omavahelise võrreldavuse vähenemine või selle täielik kadumine. Aruannete digitaliseerimise (antud juhul ESEF aruandlusvormingus aruanded) põhiidee seisneb vastavalt Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele finantsaruannete kättesaadavuse, analüüsimise ning võrreldavuse hõlbustamises (*Electronic Reporting ...*, 2023). Seega kui kaob võimalus erinevate äriüksuste teabe võrdlemisele, kaob ka ESEF-i üks põhilistest alustaladest. Seda kinnitab ka XBRL Itaalia ning Itaalia pankade assotsiatsiooni (*Associazione Bancaria Italiana* ehk ABI) ühine algatus, kus nad käivitasid laiendtaksonoomia elementide standardisatsiooni projekti koostöös 16 Itaalia suurima pangaga, et saavutada Itaalia pankade aruannete vahel võrreldavust ja ühtset lähenemist, sest nad leidsid, et kui jätta laiendtaksonoomia elementide kasutus reguleerimata, hakkavad masinloetavates aruannetes sisalduvad laiendid avaldama negatiivset mõju pankade ja turuvahelisele kommunikatsioonile ning võivad edastada eksitavat teavet rahvusvahelistele investoritele (Virguti *et al.*, 2021).

Kokkuvõetuna kõik eespool mainitud asjaolud võivad oluliselt vähendada äriüksuste majandusaasta aruannete läbipaistvust, mille lõplikuks tagajärjeks on väliste osapoolte tehtud analüüside ning finantsotsuste mõjutamine ebasoovitavas (kahjumlikus) suunas.

2. PANKADE ARUANNETE VÕRDLEV ANALÜÜS

2.1 Uuringu meetoodika ja valimi tutvustus

Peatükis 2 keskendutakse 10 Euroopa panga ESEF aruandlusvormingus koostatud aruannete analüüsile. Eesmärgiks on leida vastust küsimusele, kas ESEF aruandlusvorming täidab oma peamisi eesmärke, milleks on ettevõtete finantsaruannete parema võrreldavuse tagamine, nende läbipaistvuse suurendamine ning finantsteabe analüüsi kiirendamine.

Valimit (lisa 1) on koostatud eelkõige lähtudes Eestist, mille tõttu on sellesse võetud kõik Eesti pangad. Nendeks on AS LHV Pank, Coop Pank AS, Bigbank AS ning AS Inbank. Lisaks on analüüsi kaasatud 2 Baltikumi (v.a Eesti) ning 4 Põhjamaade pank, sest Eesti pankade arv pole piisavalt suur, et nende andmete põhjal oleks võimalik teostada kvaliteetset analüüsi ning teha üldistavaid järeldusi ESEF aruandlusvormingu rakendamise turupraktikast Euroopa Liidus. Baltikumi pankadest on valimis AS Citadele banka ja Šiaulių Bankas AB ning Põhjamaade pankadest Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) AB, Swedbank AB, Svenska Handelsbanken AB ja Nordea Bank Abp. Töös kasutatakse pankade 2022. aasta ESEF aruandlusvormingus koostatud majandusaasta aruandeid.

Peatüki 2 raames esitatakse 2022. aasta majandusaasta aruannete alusel tehtud analüüsi tulemused kaheetapiliselt:

- 1) masinloetavate põhjaruannete analüüs;
- 2) masinloetavate raamatupidamisaruannete lisade analüüs.

Esimeses analüüsietapis on autori eesmärgiks leida vastused järgnevatele küsimustele:

1. Kas pankade masinloetavates raamatupidamisaruannetes esitatud informatsioon on kvaliteetne, et selle põhjal võiksid välised osapooled teha oma otsuseid?
2. Kas ettevõttespetsiifilistes laiendaksonoomia elementides olev teave on finantssektori ettevõtete lõikes sisult piisavalt sarnane, et laiendeid oleks võimalik omavahel võrrelda?

Selleks jagatakse esimene etapp omakorda kolmeks alaeapiks, kusjuures kahes esimeses alaeapis otsitakse vastust esimesele küsimusele ning kolmandas alaeapis vastust teisele küsimusele. Kolm alaeappi on järgmised:

Esimeses alaeapis (jaotis 2.2.1) on läbi viidud ESEF aruandlusvormingus koostatud 2022. aasta majandusaasta aruannete tehniline valideerimine. Seda on tehtud professionaalse ESEF aruannete auditeerimise tarkvara AMANA XBRL Auditor abil, kus avati 10 panga aruanded ning programm kontrollis automaatselt üle, kas masinloetavad aruanded olid tehniliselt korrektsed või mitte, lähtudes erinevatest standarditest ja tehnilistest spetsifikatsioonidest (lisa 4).

Teise alaeapina (jaotis 2.2.2) on tehtud raamatupidamisaruannete masinloetavate märgendite kvaliteedikontrolli. See on hõlmanud endas märgistatud arvude märkide kontrolli lähtudes taksonoomia elementide raamatupidamisloogikast.

Kolmandas alaeapis (jaotis 2.2.3) on läbi viidud ettevõttespetsiifiliste raamatupidamisaruannete laiendtaksonoomia elementide võrdlev analüüs. Selle teostamiseks on pankade masinloetavatest (ehk ESEF) aruannetest välja võetud, läbi XBRL vabavara Arelle, koostatud laiendid koos kitsamate ja laiemate ankrutega. Analüüsi käigus on vastandatud need omavahel Excel-is leidmaks nende vahel sarnasusi ja erinevusi (lisa 5).

Teises analüüsietapis on keskendunud järgmistele küsimustele vastuste leidmiseks:

1. Kas pankade raamatupidamisaruannete lisade märgendid sisaldavad masinloetavana asjakohast informatsiooni?
2. Kas märgendites olev info on finantssektori ettevõtetel sisuliselt sarnane?
3. Kas pankade kasutatud baastaksonoomia elementide hierarhia on oma olemuselt kõikidel samasugune või erinev?

Küsimustele vastuste leidmiseks on teises etapis (alaepeatükk 2.3) tehtud raamatupidamisaruannete lisade masinloetavate märgendite võrdlev analüüs, kus autor hindas XBRL vabavara Arelle abil lisades märgistatud teabe sarnasust kohustuslike taksonoomia elementide lõikes.

2.2 Majandusaasta aruannete masinloetavate põhiaruannete analüüs

2.2.1 ESEF aruandlusvormingus koostatud majandusaasta aruannete tehniline valideerimine

Antud jaotise raames on tehtud masinloetavate aruannete automaatne tehniline valideerimine AMANA XBRL Auditor tarkvaraga, lähtudes ESEF aruandlusvormingule omastest tehnilistest nõuetest (lisa 4) ning ESEF regulatiivsest tehnilisest standardist (RTS) ja ESMA ESEF aruandluse juhendist.

Kontrolli käigus tuvastati tarkvara abiga 9 panga puhul mitmeid hoiatusteateid (lisa 6), kuid autori seisukohast on enamusest märkustest kas vähemolulised või neid tuleks üldse ignoreerida, sest tegemist pole vigadega. Näiteks pole ükski pank märgistamisel kasutanud mõndasi kohustuslikke taksonoomia elemente, mis on esitatud ESEF-i regulatiivse tehnilise standardi (osa määrusest 2019/815/EÜ) teises lisas, sest nende aruannetes puudub vastav informatsioon, kuid tarkvara kuvab, et siiski nende kasutamine on kohustlik. Tüüpiliselt on selliseks elemendiks olnud „*ifrs-full:ExplanationOfChangeInNameOfReportingEntityOrOtherMeansOfIdentificationFromEndOfPrecedingReportingPeriod*“ (Aruandva üksuse nime või muude identifitseerimisvahendite muutuse selgitus eelmise aruandeperioodi lõpust), mille kasutamine on vajalik ainult siis, kui äriüksuse nimi on muutunud võrreldes eelmise aruandlusperioodiga. Kuna ükski pank pole oma nime muutnud, siis oli neil asjakohane antud märgend aruannetest välja jätta ning aruande kasutajana tuleks selle puudumisega seonduvaid hoiatusteateid tähelepanuta jätta. Samuti võib aruande kasutajana ignoreerida hoiatusteateid (lisa 6), mis seonduvad ESMA ESEF aruandluse juhendi paragrahviga 2.7.1, sest antud hoiatusteade ei teki kunagi eraldiseisvalt, vaid on alati seotud mingisuguse teise vea- või hoiatusteatega ehk ta on ainult indikaatoriks, et aruandes võivad esineda tehnilised probleemid. Ülejäänud tehnilise valideerimise hoiatusteateid siin ei käsitleta detailsemalt, sest need on seotud kas raamatupidamisaruannete märgenditega, mida analüüsitakse jaotises 2.2.2, või need ei ole aruannete kasutajate seisukohast tähtsad ning ei mõjuta kuidagi nende finantsotsuseid, mida nad saavad teha masinloetavate aruannete põhjal.

Lisaks hoiatusteadetele on tehnilise valideerimise käigus tuvastatud ühe panga (Swedbank AB) masinloetavas aruandes ka veateateid. Täpsemalt on leitud, et Swedbank AB panga aruanne ei ole tehniliselt korrektne XBRL 2.1 spetsifikatsioonist lähtudes, mis tuleneb 4 kalkuleerimisvea olemasolust masinloetavas omakapitali muutuste aruandes (lisa 7). Kalkuleerimisviga tähendab

seda, et masinloetavas aruandes pole õiged taksonoomia elemendid omavahel liidetud ja lahutatud. Näide sellest, mida kujutab endast taksonoomia elementide omavaheline kalkuleerimine on esitatud lisas 8.

Autor leiab, et kuna Swedbank AB aruanne sisaldab tehnilisi vigu, siis sellisel kujul aruande väljastamine ei ole aktsepteeritav, sest veateadete tõttu on suur risk, et masinloetavat aruannet pole võimalik välise osapoolena analüüsida. Peale selle vigade olemasolu tekitab suure tõenäosusega aruande kasutajatel kahtlusi antud aruande muu masinloetava teabe korrektsuses.

2.2.2 Raamatupidamisaruannete masinloetavate märgendite kvaliteedikontroll

Jaotises keskendutakse masinloetavate aruannete kirjete (märgendite) arvuliste suuruste kontrollimisele. Enamik raamatupidamisaruannete baastaksonoomia (ehk ESMA ESEF taksonoomia) elementidest sisaldavad raamatupidamiskontode loogikat. Selle tõttu suuremale osale märgenditest on määratud deebet või krediti tasakaalu atribuut (*balance attribute*). See tähendab, et arvulised suurused võivad masinloetava aruande kirjetel (märgenditel) olla teiste märkidega, kui inimloetava aruande kirjetel. Näiteks üldiselt presenteeritakse inimloetavas aruandes kulusid ja rahalisi väljaminekuid miinuskäikidega. IFRS taksonoomia elementidele, millega märgistatakse arvulisi suurusi (ehk *monetary* tüübiga märgendid), on aga määratud tasakaalu atribuudid sellisel viisil, et nad on suuremas osas esitatud masinloetavas aruandes positiivsena. Täpsem baastaksonoomia elementide tasakaalu atribuutide loogika lähtudes nende raamatupidamislikust olemusest on esitatud tabelis 1. Sellelt on näha, et varade, kulude ning raha sissetulekut tähistavatele märgenditele on IFRS taksonoomias määratud deebet tasakaalu atribuut. Kohustiste, omakapitali, tulude ning raha väljaminekut tähistavatele märgenditele on määratud aga krediti. Seega kui näiteks inimloetavas aruandes on kulude kirjetel arvulised suurused esitatud miinuskäikidega, siis masinloetavas aruandes on need arvud esitatud plussmäikidega, sest vastavatele (kulude) taksonoomia elementidele on määratud deebet tasakaalu atribuut (raamatupidamiskontode loogika järgi kulud suurenevad deebetis).

Tabel 1. IFRS taksonoomia elementidele määratud deebet/kreedit tasakaalu atribuutid lähtudes nende raamatupidamislikust olemusest

	Finantsseisundi aruanne	Kasumi ja koondkasumiaruanne	Rahavoogude aruanne
Deebet tasakaalu atribuut	Varad	Kulud	Raha sissetulek
Kreedit tasakaalu atribuut	Kohustised/Omakapital	Tulud	Raha väljaminek

Allikas: IFRS Foundation, *Using the IFRS Taxonomy – A preparer’s guide* (2019)

Järgnevalt on tehtud (lähtudes märgenditele määratud tasakaalu atribuutidest) masinloetavate aruannete kirjete kvaliteedikontroll ehk on analüüsitud kas märgendite arvulised suurused on esitatud masinloetavates aruannetes õigete märkidega (pluss või miinus). Analüüsi käigus on tarkvaras Arelle läbi vaadatud kõikide pankade masinloetavate raamatupidamisaruannete märgendeid juhindudes lisa 9 toodud tabelist, milles on toodud täpne märgenditele rakendatav pluss- ja miinusmärkide loogika lähtudes deebet/kreedit tasakaalu atribuutidest ning inimloetavate aruannete kirjete arvuliste suuruste ees olevatest märkidest raamatupidamisaruannete lõikes. Mõningate märgendite puhul, kus polnud võimalik lähtuda lisa 9 esitatud tabelist, on kontroll teostatud inimloetavate raamatupidamisaruannete kirjete sisule toetudes (nt Swedbank AB inimloetavas kasumiaruandes on kulud esitatud enamasti positiivsena, mille tõttu eespool mainitud tabelis esitatud pluss- ja miinusmärkide loogikat polnud võimalik rakendada).

Analüüsi detailsed tulemused on toodud lisa 10. On leitud, et 3 panga aruanded sisaldasid ühte või enam väärkajastamist. Masinloetavad raamatupidamisaruanded, mis sisaldasid vigu, on AS Inbank, Nordea Bank Abp ning Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) AB pankade aruanded.

Analüüsist on selgunud, et masinloetavates aruannetes tuvastatud vead pole sugugi väikestes summades. Näiteks võttes ette AS Inbank masinloetava aruande, on näha, et summarne väärkajastus ulatub üle 180 miljoni euro ning vigaseid märgendeid on kokku 8 (lisa 10). Nordea Bank Abp aruandes on 1 viga, kuid selle arvuliseks suuruseks on 58 miljonit (vale märgi tõttu suureneb -29 miljonit +29 miljonini). Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) AB puhul on vea suuruseks üle 2 miljardi euro, mis on Rootsi kroonides üle 24 miljardi (kui teha sarnane arvutus, nagu esitatud Nordea Bank Abp juures).

Tuleb mainida, et eespool mainitud kolme panga masinloetavad aruanded (täpsemalt raamatupidamisaruanded) sisaldasid vigu vaatamata sellele, et nad olid auditeeritud nn *BIG 4* ettevõtete poolt. AS Inbank ja Nordea Bank Abp olid auditeerinud PricewaterhouseCoopers (PwC) ning Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) AB masinloetavad aruanded olid kontrollitud Ernst & Young (EY) poolt. Sellest saab järeldada, et hetkel tundub puuduolevat piisav ja tõhus inspeksioon masinloetavate aruannete korrektsuse tagamiseks isegi professionaalsetes ärinõustamisfirmades.

Kui lähtuda aruande kasutaja seisukohast, võib juba ühe olulise vea olemasolust piisata, et masinloetav aruanne kaotaks tema jaoks asjakohasuse, sest aruande kasutajale on tähtis saada kohe korrektset masinloetavat teavet (mitte hakata läbi vaatama inimloetavat aruannet ja vastandama sellele masinloetavat, et leida potentsiaalseid vigu). Antud valim (10 panka) on liiga väike, et teha üldistavaid järeldusi sadade börsidel noteeritud ettevõtete ESEF vormingus koostatud majandusaasta aruannete kohta. Vaatamata sellele võivad üsna suure tõenäosusega mitmete teiste ettevõtete masinloetavad raamatupidamisaruanded sisaldada sarnaseid vigu.

Lõplik järeldus seisneb selles, et ESEF aruandlusvormingus koostatud aruannete kvaliteet ei ole rahuldav nende baasil otsuste langetamiseks või analüüside teostamiseks. Kuigi vigaseid masinloetavaid raamatupidamisaruandeid on ainult kolm (3) kümnest (10), leiab autor siiski, et väärkajastamise üldine (kokkuvõetud) tase ei ole piisavalt madal, et välised osapooled võiksid oma otsustes tugineda ainult masinloetavatele aruannetele.

2.2.3 Ettevõttespetsiifiliste raamatupidamisaruannete laiendtaksonoomia elementide võrdlemine ning analüüs.

Antud jaotise raames on analüüsitud pankade koostatud laiendtaksonoomia elemente. Nagu on märgitud ka varasemalt, siis laiendite olemasolu vähendab oluliselt masinloetavate aruannete võrreldavust (eriti kui neid on palju). Analüüsi jaoks imporditi pankade masinloetavatest aruannetest läbi XBRL vabavara Arelle kõik laiendtaksonoomia elemendid Excel-isse, seejärel sorteeriti need ära ning vastandati omavahel (lisa 5), leidmaks, kas ettevõttespetsiifilised laiendid on oma sisulises mõttes piisavalt sarnased, et neid saaks omavahel võrrelda.

Töö käigus selgus, et arvuliselt on pankade masinloetavates aruannetes laiendtaksonoomia elemente (agregeerituna):

- 1) finantsseisundi aruannetes – 52 laiendit,

- 2) kasumiaruannetes – 59 laiendit,
- 3) rahavoogude aruannetes – 96 laiendit,
- 4) omakapitali muutuste aruannetes – 18 laiendit.

Kokkuvõetuna on seega 10 panga aruannetes kokku 225 laiendtaksonoomia elementi, mis annab keskmiselt ligikaudu 23 laiendit ühe masinloetava raamatupidamisaruande kohta.

Järgnevalt on hinnatud lähtudes raamatupidamisaruannete analüüsi peatüki alguses esitatud küsimusest, kas pankade koostatud laiendites olev sisuline informatsioon on masinloetavate aruannete lõikes tähenduslikult piisavalt sarnane, et oleks võimalik ühtlustada laiendite kasutust ning kas loodud laiendtaksonoomia elemente on võimalik omavahel võrrelda või mitte.

Analüüs 1: Esimesena on leitud sarnasus Svenska Handelsbanken AB ning Swedbank AB koostatud laiendtaksonoomia elementide vahel. Nende pankade koostatud laiendite võrdlemisel (lisa 11, analüüs 1) on leitud, et Svenska Handelsbanken AB laiendtaksonoomia element sisaldab kõiki kitsamaid ankruid, mis on esindatud Swedbank AB omas, kuid laiendite enda nimed on erinevad, sest Handelsbanken AB laiendtaksonoomia element sisaldab kitsaid ankruid rohkem, kui Swedbank AB, seega tema puhul mõiste *Net result of financial transactions* (Finantstehingute netotulemus) kasutamine on õigustatud, sest see on laiem, kui Swedbank AB kasutatud *Net gains and losses on financial items* (Finantsvarade netokasumid ja -kahjumid). Sellest saab järeldada, et koostatud laiendid on masinloetavates aruannetes tehnilise nimetuse (*technical name*) järgi täpsemad kui inimloetavate aruannete kirjed, mida nad märgistavad. See on tingitud masinloetavate märgendite (laiendtaksonoomia elementide) eripärast, sest nende sisu võivad määrata nii laiemad kui kitsamad ankrud ning selle tulemusel tekib kolmandal osapoolel võimalus saada paremat ülevaadet, millised mõjurid on võetud iga konkreetse arvulise näitaja koosseisu. Seega kitsamatest ankrutest saab masinloetava aruande kasutaja välja lugeda, millistest finantselementidest koosnevad inimloetavate aruannete kirjed ilma, et seda infot peaks otsima raamatupidamisaruannete lisadest.

Analüüs 2: Leitud on ühiseid tunnusoone ka Coop Pank AS ja LHV Pank AS laiendite vahel (lisa 11, analüüs 2). Vaadates ainult laiendite tehnilisi nimetusi, võiks öelda, et tegemist on samade elementidega. Analüüsidetailides, on näha, et need koosnevad siiski osaliselt erineva sisuga (inimloetava aruande) kirjetest. Näiteks mõlema panga märgistatud kirjed koosnevad sellistest komponentidest nagu „Nõudmiseni hoiused“ ja „Tähtajalised laenud“. Erinevus on selles, et Coop

Pank AS masinloetavas aruandes on eespool mainitud kaks inimloetava aruande (raamatupidamisaruande lisa) kirjet kombineeritud laiendtaksonoomia elemendi ühe kitsama ankruga alla, milleks on „(ifrs-full) Deposits from customers“ (kliientide hoiused), kuid LHV Panga aruandes on neid kahte kirjet tähistanud kitsamad ankrud „(ifrs-full) Balances on term deposits from customers“ (kliientide tähtajaliste hoiuste saldod) ja „(ifrs-full) Balances on demand deposits from customers“ (kliientide nõudmiseni hoiuste saldod). Samuti on kolmanda komponendina Coop Pank AS laiendisse kaasatud ka inimloetava raamatupidamisaruande lisa kirje „Sihtotstarbelised laenud“, mis kuulub sisulises mõttes laiendi kitsama ankruga „(ifrs-full) Loans received“ alla, kuid LHV Pank AS laiendisse on võetud inimloetavast aruandest osa „Tekkepõhine intressikohustus“, mis kuulub kitsama ankruga „(ifrs-full) Interest payable“ koosseisu.

Autori arvates on LHV Pank AS lähenemine täpsem, sest selle kõik ankrud annavad otsest informatsiooni, mida on märgendisse kaasatud. Kuna Coop Pank AS koostatud laiendtaksonoomia elemendi kitsam ankur „(ifrs-full) Deposits from customers“ ühendab endas kahte kirjet „Nõudmiseni hoiused“ ja „Tähtajalised laenud“, on see üldisem ja seega ei anna masinloetava aruande kasutajale koheselt nii detailset teavet märgistatud inimloetava raamatupidamisaruande kirje sisust.

Kuna LHV Pank AS ja Coop Pank AS laiendtaksonoomia elemendid sisaldavad endas erinevaid kitsamaid ankruid, siis autori seisukohtast ei ole nad masinloetavana võrreldavad vaatamata sellele, et laiendite tehnilised nimetused on samad (ainult sõnade järjekord on erinev).

Analüüs 3: Samuti on tuvastatud sarnasust Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) AB ning AS Citadele banka koostatud laiendtaksonoomia elementide vahel (lisa 11, analüüs 3). On näha, et nii AS Citadele banka kui ka SEB AB koostatud laiendite sisuline mõte on lähtudes nende külge kinnitatud laiemast ja kitsamatest ankrutest sama (ehk arusaadavalt on tegemist varade müügiga). Teisest küljest analüüsid koostatud laiendite tehnilisi nimetusi võib välise osapoolena tekitada segadust erinevate nimede kasutus. Näiteks AS Citadele banka kasutatud sõna „disposal“ ehk otsetõlkes „kõrvaldamine“ võib viidata sellele, et vara oli amortiseeritud (või varastatud) ning see tuli kõrvaldada raamatupidamisest. Samas selle sõnaga võib tähistada ka lihtsalt varade realiseerimist (nagu seda antud kontekstis lähtudes kitsamatest ankrutest on tehtud). Seega oleks AS Citadele banka võinud nimetada laiendit samamoodi nagu SEB AB. Ettevõtetal oleks soovitatav nimetada laiendtaksonoomia elemente täpsemalt, et väline osapool saaks kohe nende tehniliste nimetuste järgi aru, millega tegemist on. Kuigi on arusaadav, et äriüksuse seisukohast

on mugavam kasutada veidi laiemat nimetust (antud kontekstis „*disposal*“, mitte „*sales*“), et järgmistel perioodidel poleks vaja muuta märgendit, kui inimloetavasse aruandesse peaks märgistatud kirje alla minema lisaks midagi muud, kui kitsam nimetus võimaldaks (antud juhul „müüdnud varad“).

Sama argumentatsioon kehtib ka AS Citadele banka masinloetava aruande laiendi „(*citadele_banka*) *Acquisition of tangible and intangible assets*“ (Materiaalse ja immateriaalse vara soetamine) ning Bigbank AS-i aruandes oleva „(*BIG*) *Purchase of property, plant and equipment and purchase of intangible assets, classified as investing activities*“ (Investeermistegevuse alla liigitatud materiaalse põhivara ost ja immateriaalse põhivara ost) märgendi kohta (lisa 11, analüüs 3), mis on nimetuse poolest erinevad, kuid sisust lähtudes täpselt samasugused.

Ka viimase analüüsi all (lisa 11, analüüs 4) esitatud joonised kinnitavad, et finantssektori ettevõtete koostatud laiendtaksonoomia elemente, mis sarnanevad omavahel, on väga keeruline omavahel võrrelda, sest suuremal või vähemal määral on nad enamasti erinevad kas tehnilise nimetuse, laiema või kitsama(te) ankrute poolest.

Eespool toodud analüüsid on tehtud laiendite kohta, mis olid mingisuguse tunnuse abil võrreldavad. Kui vaadata aga lisa 5 esitatud kõiki analüüsituid laiendtaksonoomia elemente, siis tuleb tõdeda, et suurem osa nendest pole omavahel üldse võrreldavad, sest nende sisuline olemus on erinev.

Tehtud analüüsi tulemusena on leitud, et pankade koostatud laiendid annavad masinloetava aruande kasutajale detailsemat teavet, kui inimloetava aruande kirjed, mille põhjal nad on koostatud. Samas ei ole ettevõttespetsiifilisi laiendeid enamasti võimalik võrrelda, sest raamatupidamisaruannete kirjed, mida laiendid märgistavad, on üldiselt erineva sisuga, mida näitavad kas laiendite tehnilised nimetused, laiema ja/või kitsamad ankrud (vt lisa 5). Olukordades, kus erinevate finantssektori ettevõtete laiendtaksonoomia elemendid on siiski võrreldavad, saab neid analüüsida ainult (käsitsi) inimesena, mitte masinloetavate märgendite analüüsitarkvara abil, sest laiendite nimetused reeglina ei kattu ka olukordades, kus nende põhiolemus on sama. Autori seisukohast ei ole välistel osapooltel soovitatav teha oma finantsotsuseid ainult masinloetavate laiendtaksonoomia elementide baasil, vaid pigem tuleks iga

ettevõttespetsiifilise laiendi analüüsimisel vaadata ka inimloetavat aruannet, mis annab täpsema ja kindlustavama teabe otsuste tegemiseks.

2.3 Raamatupidamisaruannete lisade masinloetavate märgendite analüüs

Käesolevas jaotises keskendutakse pankade märgistatud raamatupidamisaruannete lisades sisalduva teabe analüüsile, et leida, kas nende märgistamine on õigustatud ning kas see täidab oma peamisi eesmärke - aruannete omavaheline võrreldavus, täiendav kasulik teave aruande kasutajale jm.

Analüüsi käigus on lähtunud järgmistest küsimustest:

1. Kas pankade raamatupidamisaruannete lisade märgendid sisaldavad masinloetavana asjakohast informatsiooni?
2. Kas finantssektori ettevõtete lisade märgendid on sisuliselt sarnased?
3. Kas pankade kasutatud põhitaksonoomia elementide hierarhia on oma olemuselt kõikidel samasugune või erinev?

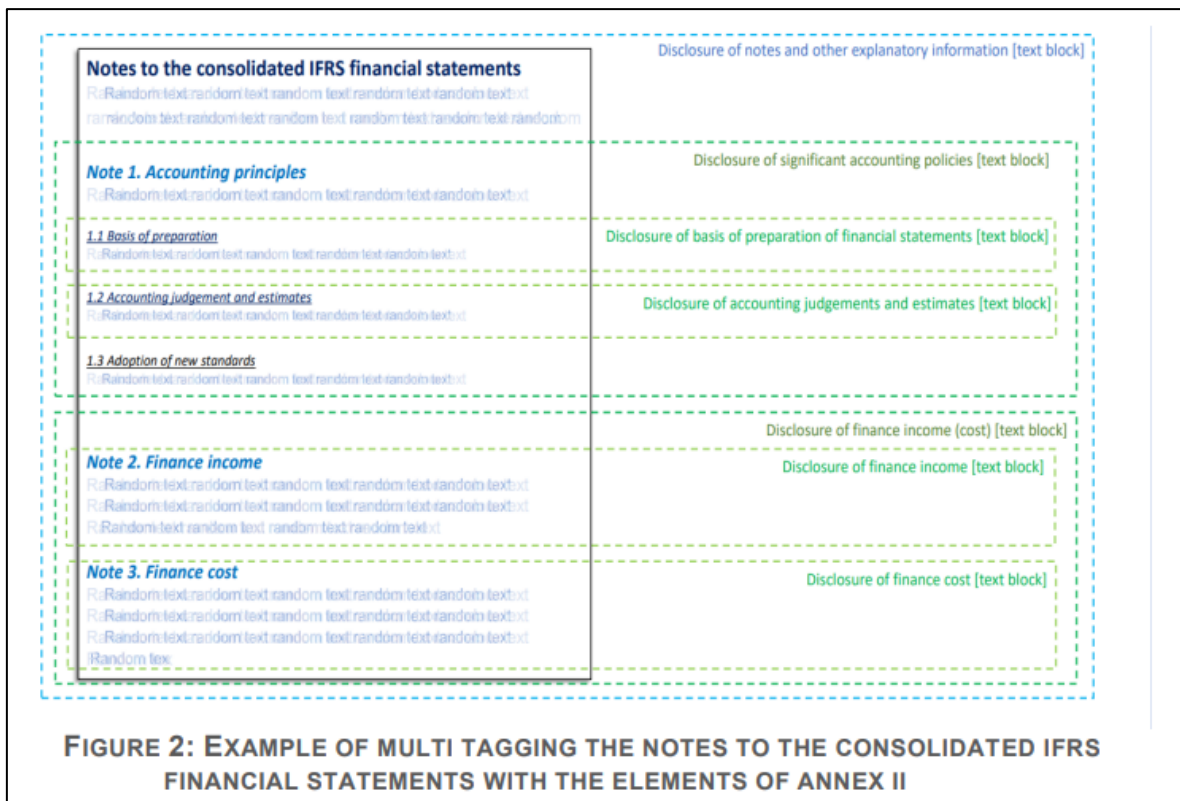
Analüüs 1: Enamik raamatupidamisaruannete lisade kohustuslikest põhitaksonoomia elementidest („*textBlockItemType*“ tüübiga märgendid) on mõeldud vastavalt ESMA ESEF aruandluse juhendile (1.9.1) suurte infolõikude märgistamiseks. See tähendab, et märgendite alla võivad kuuluda nii tekstilõigud, tabelid kui ka joonised (kui seal on olemas tekst või arvulised väärtused). Järgnevalt on analüüsitud, kuidas näeb selliselt info märgistamine masinloetavas aruandes välja (lisa 12). Esimeselt jooniselt on näha, et inimloetava infona (vasakpoolne osa) on märgistatud Bigbank AS inimloetava raamatupidamisaruande üks lisa, mis sisaldab tekstilõiku ning kahte tabelit. Masinloetavalt (joonise parempoolne osa – *fact value*) on sama teavet näha kokku põimununa ning näha on ka seda, et tabeli struktuur on kadunud (arvud ja sõnad on segunenud). Teisel joonisel on samamoodi välja toodud andmete segunemine masinloetavas aruandes. Ainuke erinevus on selles, et joonisel on esitatud ainult märgistatud tabelite osa (märgistatud tabelid inimloetavas aruandes on välja toodud masinloetavas sinise värviga). Joonise parempoolsest osast (masinloetav info) on väga selgelt näha, et isegi inimesena on keeruline aru saada, kus algab ja lõpeb kindel tabel või tekstiosa. Kolmanda joonise (Inbank AS 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne) masinloetavast osast (parempoolne) on näha, et taksonoomia elemendiga on märgistatud mitmeid tekstilõike erinevatest raamatupidamisaruannete

lisadest. Probleemiks on see, et masinloetavas aruandes pole näha, millal algab ja millal lõpeb mingisugune kindel tekstilõik ning see vähendab aruande üldist kvaliteeti, sest vaadates ainult masinloetavat aruannet ei ole võimalik hinnata avalikustatud informatsiooni konteksti ehk millisest raamatupidamisaruande lisast on mingisugune info võetud.

Eespool välja toodud probleemid puudutavad ühes või teises kontekstis kõiki raamatupidamisaruannete lisade märgendeid (v.a ainult need märgendid, millega on märgistatud väga vähe infot ühes kohas ning mis ei sisalda ühtegi joonist ega tabelit). Inimloetava info kuvamise puuduseid masinloetavas aruandes on mainitud ka ESMA ESEF aruandluse juhendis (juhis 2.2.6), kuid hetkel pole sellele leitud sobivat lahendust. Autori seisukohast sellise olulise puuduse tõttu ei ole võimalik masinloetavat infot kuidagi analüüsida ega töödelda ehk masinloetav info on kõlbmatu (eraldivõetuna) ilma inimloetava aruandeta (mida ei saa öelda näiteks põhjaruannete märgendites esitatud arvulise teabe kohta).

Analüüs 2: Teadaolevalt ei ole hetkel välja arendatud ühtset hierarhiat raamatupidamisaruannete lisade kohustuslike põhitaksonoomia elementide osas (lähtudes nende raamatupidamislikust sisust), kuigi ESMA ESEF aruandluse juhendis (1.9.1) on välja toodud, et seda peaks rakendama.

Raamatupidamisaruannete lisade taksonoomia elementide hierarhia loogika selgitamiseks on toodud näide ESMA ESEF aruandluse juhendist:

Joonis 1. Näide IFRS-i konsolideeritud finantsaruannete lisade mitmekordse märgistamise kohta
 Allikas: ESMA ESEF aruandluse juhend, juhis 1.9.1

Joonisel 1 on näha, et oma raamatupidamislikust sisust lähtudes tuleks näiteks taksonoomia elemendiga „*ifrs-full:DisclosureOfFinanceIncomeCostExplanatory*“ (finantstulude ja -kulude avalikustamise element) märgistada teavet, mis sisaldab oma olemuselt elementide „*ifrs-full:DisclosureOfFinanceIncomeExplanatory*“ (finantstulu avalikustamise element) ja „*ifrs-full:DisclosureOfFinanceCostExplanatory*“ (finantskulu avalikustamise element) sisu ehk esimene märgend on tähenduslikkus mõttes kahe viimase laiem (kombineeritud) variant. Selle tõttu kui äriüksus märgistab oma raamatupidamisaruannete lisades mingisugust teavet kasvõi ühe eespool toodud kitsama põhitaksonoomia elemendiga, peaks ta seda sama infot märgistama ka laiemal taksonoomia elemendiga.

Rahvusvaheliselt tunnustatud (raamatupidamisaruannete lisade märgendite) hierarhia puudumise tõttu oli XBRL Europe (täpsemalt selle alla kuuluv ESEF-i parimate tavade töörihm) avaldanud oma soovitusliku hierarhia, mida saaksid kasutada ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruannete koostajad (märgistajad), märgistustarkvara pakkujad ning audiitorid

„*textBlockItemType*“ märgendite kasutamisel. Analüüsi raames on lähtunud sellest hierarhiast (ESEF: *Discover ...*, 2022), kui parimast võimalikust lahendusest, mida on kinnitanud ka üks juhtivaid XBRL märgistustarkvara pakkujaid Invoke (Pottier, 2023).

Lähtudes sellest on analüüsitud, kas pangad kasutavad oma raamatupidamisaruannete lisade märgistamisel mingisugust kindlat lähenemist märgendite hierarhia osas ning kas see on finantssektori ettevõtete vahel ühtne või oluliselt erinev.

Lisa 13, esimeselt kahelt joonisel on näha, et nii Coop Pank AS kui ka Šiaulių Bankas AB raamatupidamisaruannete lisade märgendite vahel eksisteerib masinloetavates aruannetes kindel hierarhia. Probleem on aga selles, et need hierarhiad on erinevad. Coop Pank AS on lähtunud hierarhia ehitamisel suuremast detailsuse astmest, kui Šiaulių Bankas AB iga arvestuspoliitika (*accounting policy*) taksonoomia elemendi juures. Näiteks Coop pank AS masinloetavas aruandes laiema raamatupidamisliku tähendusega märgendi „*ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForFinancialInstrumentsExplanatory*“ (finantsinstrumentide arvestuspoliitika avalikustamise elemendi) alla on koondatud mitu kitsama tähendusega märgendit ja nende alla omakorda veel kitsama sisuga taksonoomia elemendid. Šiaulių Bankas AB on lähtunud aga ainult sellest, et kõik raamatupidamispoliitikaid tähistavad märgendid koondatakse ühe laiema taksonoomia elemendi „*ifrs-full:DisclosureOfSummaryOfSignificantAccountingPoliciesExplanatory*“ (Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtte avalikustamise elemendi) koosseisu ning mingisugust kitsamat kategoriseerimist ei ole tehtud.

Lisa 13, viimaselt kahelt jooniselt selgub, et Swedbank AB ja Nordea Bank Abp masinloetavate aruannete puhul on keeruline täpselt hinnata, milline kitsam raamatupidamisaruannete lisade taksonoomia element kuulub millise laiema elemendi alla (ehk pole näha märgenditevahelist vanem-lapse hierarhiat), kuigi vaadates märgendite nimekirja on näha, et sarnaste nimetustega taksonoomia elemendid on enam-vähem kokku koondatud, mille tõttu võib järeldada, et nende vahel võivad olla seosed. Täpsemalt hindab aga masinloetavat aruannet kasutaja, mis ei ole autori seisukohast kuigi efektiivne ning mõistlik. Tuleb mainida, et sarnaselt puudub raamatupidamisaruannete lisade märgendite nähtav hierarhia ka ülejäänud 6 panga (AS LHV Pank, Bigbank AS, AS Inbank, SEB AB, AS Citadele Banka ja Svenska Handelsbanken AB) masinloetavates aruannetes.

Autor leiab, et kui aruande märgistaja (kas ettevõtte ise või tarkvara pakkuja) on koostanud mingisuguse kindla lisade märgendite hierarhia ning seda pole näha masinloetavana, siis on tehtud tühist tööd, millest ei ole välistel osapooltel mingisugust kasu, kuna hierarhia tuvastamine käsitsi võtab ebamõistlikult palju aega.

Lisaks on analüüsitud (taksonoomia elementide hierarhia vaatest), kuidas pangad kasutavad avalikustamise (*disclosure*) ning arvestuspoliitika (*accounting policy*) tüübiga märgendeid. Vastavalt komisjoni delegeeritud määrusele on enamik raamatupidamisaruannete lisade kohustuslikest põhitaksonoomia elementidest *disclosure* või *accounting policy* tüüpi, kusjuures määruses pole välja toodud, kas nende märgenditega tuleks märgistada erinevat infot või tuleks lähtuda selliselt, et *accounting policy* märgendid kuuluvad *disclosure* tüüpi märgendite alla.

Tarkvara Arelle abiga on leitud, et üldiselt valimisse kaasatud pangad kasutavad *accounting policy* tüübiga märgendeid arvestuspoliitikate märgistamiseks ning *disclosure* tüüpi märgendeid arvuliste väärtuste märgistamiseks, kuigi täpset piiri ei ole kohati võimalik tõmmata, sest arvestuspoliitikaid kirjeldavad osad võivad esineda nii raamatupidamisarvestuse põhimõtetes (eraldi lisa), kui ka teistes lisades, mis on keskendunud rohkem äriüksuste arvulistele näitajatele. Leitud on ka üks erand. Näiteks LHV Pank AS ESEF aruandes on kohati võetud *disclosure* märgendite alla nii arvulised väärtused vastavatest lisadest, kui ka *accounting policy* informatsioon (ehk arvestuspoliitikaid märgistavad taksonoomia elemendid kuuluvad avalikustamise tüüpi märgendite alla). Konkreetne näide – taksonoomia elemendiga „*ifrs-full:DisclosureOfIntangibleAssetsAndGoodwillExplanatory*“ (immateriaalse vara ja firmaväärtuse avalikustamise märgend) on LHV Pank AS märgistanud nii arvulisi näitajaid, kui ka arvestuspoliitikaid käsitletavat osad, mis kuuluvad elemendi „*ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForIntangibleAssetsAndGoodwillExplanatory*“ (immateriaalse vara ja firmaväärtuse arvestuspoliitika märgend) alla. Sama kehtib ka taksonoomia elementide „*ifrs-full:DisclosureOfCashAndCashEquivalentsExplanatory*“ (raha ja raha ekvivalentide avalikustamise märgend) ja „*ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyToDetermineComponentsOfCashAndCashEquivalents*“ (raha ja raha ekvivalentide komponentide arvestuspoliitika märgend) ning mitme teise märgendi puhul.

Analüüsist saab järeldada, et kõik pangad (lisa 1) on raamatupidamisaruannete lisade märgistamisel kasutanud enda koostatud masinloetavate märgendite hierarhiat, mis ei lähtu XBRL Europe avaldatud soovituslikust hierarhia juhendist ning mis ei ole aruannete vahel ühtne.

Võimalikuks põhjuseks võib välja tuua selle, et enamik pankadest ei ole märgistamisel rakendanud tarkvarapõhist automaatset hierarhiat. Mõned märgistusprogrammid pakuvad sellist lahendust (nt tarkvara Invoke) ning nad lähtuvad selle juures eespool mainitud soovituslikust hierarhiast. Kui aga teha märgistamist käsitsi, siis võib XBRL Europe soovitusliku hierarhia rakendamine minna väga aeganõudvaks ning keeruliseks. Järgnevalt tuuakse välja üks näide (joonis 2) antud juhendist, mis kinnitab hierarhia käsitsi rakendamise keerukust.

Jooniselt 2 on näha, et hierarhiast lähtudes võib ühe laiema taksonoomia elemendi alla kuuluda üle kümne kitsama elemendi ning nende alla omakorda veel mitu kitsamat taksonoomia elementi jne.

1		DisclosureOfFinancialInstrumentsExplanatory	DisclosureOfFinancialInstrumentsExplanatory	
1	2	DescriptionOfAccountingPolicyForFinancialInstrumentsExplanatory	DisclosureOfFinancialInstrumentsExplanatory	
1	2	3	DescriptionOfAccountingPolicyForDerecognitionOfFinancialInstrumentsExplanatory	
1	2	3	DescriptionOfAccountingPolicyForOffsettingOfFinancialInstrumentsExplanatory	
1	2	3	DescriptionOfAccountingPolicyForRecognisingDifferenceBetweenFairValueAtInitialRecognitionAndAmountDeterminedUs	
1	2	3	DescriptionOfAccountingPolicyForFinancialGuaranteesExplanatory	
1	2	3	DescriptionOfAccountingPolicyForFinancialAssetsExplanatory	
1	2	3	4	DescriptionOfAccountingPolicyForHeldtomaturityInvestmentsExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfAccountingPolicyForImpairmentOfFinancialAssetsExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfFinancialInstrumentsHeldForTradingExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfFinancialAssetsHeldForTradingExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfFinancialLiabilitiesHeldForTradingExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfAvailableforsaleAssetsExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfAccountingPolicyForAvailableforsaleFinancialAssetsExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfCreditRiskExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfAllowanceForCreditLossesExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfReclassificationOfFinancialInstrumentsExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfAccountingPolicyForReclassificationOfFinancialInstrumentsExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfLiquidityRiskExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfMarketRiskExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfFinancialInstrumentsAtFairValueThroughProfitOrLossExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfAccountingPolicyForFinancialInstrumentsAtFairValueThroughProfitOrLossExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfFinancialInstrumentsDesignatedAtFairValueThroughProfitOrLossExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfDerivativeFinancialInstrumentsExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfAccountingPolicyForDerivativeFinancialInstrumentsAndHedgingExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfAccountingPolicyForDerivativeFinancialInstrumentsExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfAccountingPolicyForHedgingExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfBorrowingsExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfAccountingPolicyForFinancialLiabilitiesExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfAccountingPolicyForBorrowingsExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfDebtSecuritiesExplanatory
1	2	3	4	DescriptionOfFinancialInstrumentsExplanatory

Joonis 2. XBRL Europe – ESEF: praktiline juhend raamatupidamisaruannete lisade märgendite seadistamiseks ESMA ESEF (2022. aasta augusti versiooni) aruandluse juhendi alusel (osaliselt)
Allikas: XBRL Europe

Järgmisena on teostatud analüüs, mille käigus on kontrollitud, kas pankade raamatupidamisaruannete lisade märgendites sisalduv teave on pankade masinloetavates aruannetes sarnane või erinev. Analüüsi käigus on avastatud, et pangad märgistavad samade taksonoomia elementidega tihti erinevat infot. Näiteks lisas 14 esitatud joonistelt on näha, et taksonoomia elemendiga „*ifrs-full:DisclosureOfCashFlowStatementExplanatory*“ (rahavoogude aruande avalikustamine) on märgistatud pankade aruannete lõikes täielikult lahknevat informatsiooni. Nii on Inbank AS märgistatud selle märgendiga oma rahavoogude aruande, AS Citadele Banka on märgistanud sama taksonoomia elemendiga oma aruandes lisa, mis käsitleb raha ja raha ekvivalente. SEB AB on märgistanud oma aruandes seda osa, mis kirjeldab

finantseerimistegevusest tulenevate kohustuste vastavusse viimisest ning Svenska Handelsbanken AB on otsustanud hoopis märgistada ainult ühte kirjet rahavoogude aruandes „hoiused ja laenamine avalikkuselt“ (tõlge). Tuleb mainida, et sellised finantssektori ettevõtted nagu LHV Pank AS ja Šiaulių Bankas AB on otsustanud jätta antud märgend üldse kasutamata, mis tähendab, et nemad on interpreteerinud, et antud taksonoomia elemendiga tuleks märgistada veel mingisugust kolmandat informatsiooni, mida nende aruandes ei eksisteeri ja seega nende arvates oli antud märgendi kasutamata jätmine õigustatud. Arusaadavalt sellise olulise lahkeli märgistatud informatsiooni vahel (ettevõtete lõikes), pole võimalik masinloetavat teavet mingisugusel kujul omavahel võrrelda või analüüsida.

Sarnaselt on pangad märgistanud erinevat informatsiooni paljude taksonoomia elementide (nt „*ifrs-full:PrincipalPlaceOfBusiness*“ (peamise tegevuskoha avalikustamise märgend), „*ifrs-full:DisclosureOfCashAndCashEquivalentsExplanatory*“ (raha ja raha ekvivalentide avalikustamise märgend), „*ifrs-full:DisclosureOfRelatedPartyExplanatory*“ (seotud osapoolte avalikustamise märgend), „*ifrs-full:DisclosureOfInformationAboutEmployeesExplanatory*“ (töötajate kohta käiva teabe avalikustamise märgend) ja paljude muude) juures, mis tähendab, et avalikustatud info võib ühe ja sama märgendi juures olla erinevate finantssektori ettevõtete lõikes osaliselt või täiesti erinev. Põhjuseks võivad olla raamatupidamisaruannete lisade kohustuslike põhitaksonoomia elementide umbmäärased viited IFRS standardite erinevatele paragrahvidele, mille tõttu tekib aruannete märgistajatel liiga palju tõlgendamisvõimalusi, mida tuleks teatud taksonoomia elemendiga märgistada. Näiteks 244-st kohustuslikkust raamatupidamisaruannete lisade märgenditest 174 (ehk ligikaudu 2/3 kõikidest taksonoomia elementidest) sisaldavad viiteid kas IFRS standardi IAS 1 10 (e) või IAS 1 117 (b) paragrahvidele, mis on oma olemuselt liiga üldised, et kõik raamatupidamisaruannete lisade märgistajad, tarkvarapakkujad ja audiitorid saaksid kasutada üle Euroopa samasugust lähenemist aruannete märgistamisel või auditeerimisel. Seega on vältimatu, et ettevõtete masinloetavate aruannete vahel tekivad väga suured erisused, sest lähtutakse piisavate üldtunnustatud instruksioonide puudumise tõttu oma loogikast.

Loomulikult ei saa öelda, et kõik kohustuslikud taksonoomia elemendid pole võrreldavad (vähemalt inimesena - vaadates märgistatud kohti inimloetavas aruandes), sest tõenäoliselt on võimalik võrrelda kõikide pankade aruannetes selliseid märgendeid, mis on kõikidele osapooltele (märgistajad, audiitorid ja aruande kasutajad) ühiselt mõistetavad. Näiteks üsna tõenäoliselt võib aruande kasutaja leida raamatupidamisaruannete lisadest endale vajalikud ettevõtte näitajad selliste elementide nagu „*ifrs-full:DisclosureOfRevenueExplanatory*“ (Tulude avalikustamise

märgend), „*ifrs-full:DisclosureOfIncomeTaxExplanatory*“ (tulumaksu avalikustamise märgend) jt juures.

Enne lõpliku järeldust tuuakse lühidalt välja veel üks tuvastatud probleem, mis ei anna võimalust erinevate äriüksuste aruannete võrdlemiseks. Selliseks asjaoluks on keeleline barjäär. Nimelt analüüsitud pankade aruannetest on 4 olnud eestikeelsed - AS LHV Pank, Coop Pank AS, Bigbank AS ning AS Inbank (millest ainult AS LHV Pangal on avalikustatud ka ingliskeelne aruanne), 2 ingliskeelset (AS Citadele banka, Šiaulių Bankas AB) ning ülejäänud 4 rootsikeelsed (Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) AB, Swedbank AB, Svenska Handelsbanken AB ning Nordea Bank Abp). Kuna rootsikeelsete aruannetega pankadel ja kolmel eestikeelsel finantssektori ettevõttel polnud eraldi avalikustatud ingliskeelset ESEF aruandlusvormingus aruannet, siis pole pankade raamatupidamisaruannete lisade masinloetavates märgendites olevat informatsiooni otseselt võimalik üksteisega võrrelda. Kuigi antud töö raames on analüüsitud sellistel juhtudel eesti- ja rootsikeelsete aruannete kõrval ka pankade ingliskeelseid PDF vormingus majandusaasta aruandeid, et saada aru täpsemalt kirjete ja tekstide sisust, siis tavakasutaja (investor, analüütik vm kolmas osapool) jaoks pole see mõeldav.

Seega kokkuvõetuna lähtudes alapeatüki alguses esitatud küsimustest leiab töö autor, et pankade raamatupidamisaruannete lisades märgistatud teavet ei ole mingisugusel kujul võimalik masinloetavalt töödelda. Lisaks ei ole üldises plaanis võimalik pankade raamatupidamisaruannete lisade märgendeid omavahel võrrelda, kuna märgistatud informatsioon (tekstid, joonised, tabelid jm teave inimloetavas aruandes) erineb nii keeleliselt kui sisuliselt.

2.4 Teostatud analüüside järeldused ning autori ettepanekud

Autor on pankade ESEF aruandlusvormingus koostatud 2022. aasta majandusaasta aruannete analüüsi tulemusel järgmistele järeldustele.

Esimene järeldus: Võttes arvesse seda, et kolm masinloetavat aruannet kümnest sisaldasid ühte või enam väärkajastamist, mis olid seotud masinloetavate märgendite arvulistele suurustele ebakorrektsete märkide rakendamisest lähtudes nende raamatupidamisloogikast ning kuna ühe panga aruanne sisaldas endas tehnilisi probleeme (kalkulatsioonvead omakapitali muutuste aruandes), siis autori seisukohast ei ole finantssektori ettevõtete ESEF aruandlusvormingus koostatud majandusaasta aruanded üldistatuna olulises ulatuses (ehk ulatuses, mis ei mõjutaks

välise osapoolte otsuseid) veatud, et nende põhjal võiksid välised osapooled teha oma finantsotsuseid ning andmeanalüüse. Autori seisukohast on antud probleem tingitud sellest, et hetkel puudub kogemusega inimesi, kes oleksid võimelised veatult märgistama aruandeid. Sama kehtib ka mainekate audiitorbüroode kohta, kes peaksid olema suutelised tuvastama pankade aruannete märgistajate vigu ning need kõrvaldama, kuid 4 aruande puhul polnud seda teinud. Kuna ESEF aruandlusvormingu nõude rakendamine on sisuliselt viimaseks lüliks äriüksuste majandusaasta aruannete auditeerimisprotsessis, siis selles esinevad väärkajastamised võivad annuleerida kogu eelmist auditit, mis hõlmas inimloetavate finantsaruannete kontrolli. Selle tõttu ESEF aruanded ei tohiks mingisugusel juhul sisaldada kas tehnilisi või sisulisi vigu masinloetavates raamatupidamisaruannetes, sest just nende baasil tehakse tulevikus välise osapoolena järeldusi ning otsuseid.

Autori pakutav lahendus:

- Vigade vähendamiseks tuleks tagada rangem ESEF aruannete auditeerimine ning seda peaksid tegema inimesed, kes valdavad nii raamatupidamist kui ka IFRS standardeid sellisel tasemel, mis võimaldaks kriitiliselt hinnata masinloetavate märgendite raamatupidamisloogikat.

Teine järeldus: Pankade koostatud laiendtaksonoomia elemendid pole enamasti omavahel võrreldavad, sest üldiselt on nende sisuline olemus erinev. Ka vähemus laiendeid, mis sarnanevad omavahel, on seotud üldiselt erinevate ankrutega, mistõttu nende raamatupidamislik tähendus on varieeruv isegi seal, kus analüüsitavaid laiendite tehnilised nimetused on samad või väga sarnased.

Autori pakutav lahendus:

- Autori seisukohast ainuke võimalus suurendada raamatupidamisaruannetes sisalduvate laiendtaksonoomia elementide võrreldavust ja läbipaistvust seisneb kasutatavate laiendite standardiseerimises ehk nende kasutamise ühtlustamises kõikide Euroopa pankade vahel. Sisuliselt tuleks välja arendada analoogne standard, nagu on seda teinud varasemalt XBRL Itaalia koostöös Itaalia pankade assotsiatsiooniga Itaalia pankade jaoks, sest ainult läbi selle on võimalik vältida arusaamatusi.

Kolmas järeldus: Autor on analüüsinud ka pankade raamatupidamisaruannete lisade masinloetavaid märgendeid ning on tulnud järeldusele, et suurem osa lisade kohustuslikest taksonoomia elementidest sisaldab liiga umbmääraseid viiteid IFRS standarditele, mis

paratamatult on andnud liiga suurt tõlgendamisruumi ettevõtete aruannete märgistajatele (ning ka masinloetavate aruannete auditeerijatele) selles osas, millist teavet nad peaksid kaasama märgenditesse. Selle tõttu on autor täheldanud, et ühe ja sama baastaksonoomia elemendi all võib äriüksuste lõikes olla avalikustatud täiesti erinev teave. Lisaks on autor tuvastanud, et raamatupidamisaruannete lisade taksonoomia elementide hierarhia pole ettevõtete lõikes samasugune ning see ei lähtu suuremas või vähemas ulatuses XBRL Europe soovituslikust hierhiast. Tuleb mainida, et 8 panga puhul polnud tarkvarades (Arelle ning AMANA XBRL Auditor) üldse näha, milline taksonoomia elementide hierarhia oli rakendatud ning seda pidi kontrollima käsitsi, mis ei ole sugugi mõistlik välise osapoole perspektiivist lähtudes. Läbi selle, et lisade märgenditesse oli äriüksustel võimalik koondada erinevaid tabeleid, jooniseid, tekste jm teavet omavahel mitteseotud raamatupidamisaruannete lisadest (ning tegelikult ka väljaspool lisasid tegevusaruannetest), muutus masinloetav informatsioon kasutuks, sest teabe segunemisel on üsna võimatu aru saada, kus algab ning kus lõpeb iga kindel infolõik teatud lisast. Tuleb esile tuua, et masinloetavasse aruandesse saab kaasata ainult tekstinformatsiooni, mistõttu tabelite ja jooniste märgistamisel võetakse inimloetavast aruandest üle ainult tähe- ja numbrimärgid ehk kõikide jooniste ning tabelite struktuurid kaovad. Selle tõttu on autori arvates pankade raamatupidamisaruannete lisade märgenditesse võetud teave kasutuskõlbmatu ilma inimloetava aruanneta. Seega lisade märgendite mõte seisneb autori seisukohast vaid selles, et näidata aruande kasutajale, kus asub mingisugune kindel teave inimloetavas aruandes. Lõppkasutaja saab vastavas tarkvaras valida kindlaid taksonoomia elemente masinloetavas aruandes ning need kuvavad märgistatud teabe inimloetavas aruandes, kus on seda võimalik lugeda ning detailsemalt analüüsida. Lisade märgendites sisalduva teabe puuduseks on autori arvates ESEF aruannete enda keel. Kuna lisade taksonoomia elementiga märgistatakse tekstinformatsiooni (mitte ainult arve nagu põhjaruannete puhul), siis saavad seda lugeda ning kasutada ainult need inimesed, kes valdavad sama keelt, milles on koostatud inimloetav aruanne. Analüüsitud pankadest üksnes kolmel (AS LHV Pank, AS Citadele banka, Šiaulių Bankas AB) oli olemas ingliskeelne ESEF aruanne ning ülejäänud seitsmel olid aruanded kas eesti või rootsikeelsed, mille tõttu pole raamatupidamisaruannete lisade märgenditega märgistatud info äriüksuste lõikes omavahel võrreldav ning rahvusvahelise investorina loetav.

Autori pakutavad lahendused, mis võimaldaksid tõsta pankade raamatupidamisaruannete lisade võrreldavust ning läbipaistvust, seisneb järgmistes soovitustes:

- Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) võiks avaldada omalt poolt välja mõeldud ESEF näidisaruande, mis sisaldaks kõiki raamatupidamisaruannete lisade kohustuslikke

taksonoomia elemente. Selle tulemusena oleks kõikidel osapooltel (aruannete väljastajad ning nende kasutajaskond) palju selgepiirilisem ettekujutus, millist teavet oleks tarvis lisade märgenditesse kaasata, kuidas tuleks seda teha (hierarhia rakendamine) ning mida oleks mõistlikum välja jätta. Lühidalt öeldes vähendaks ametliku näidisaruande olemasolu tõlgendamisvõimaluste valikut äriüksuste vahel.

- Äriüksustele peaks kehtestama kohustuse avalikustada ESEF aruandlusvormingus koostatud majandusaasta aruandeid inglise keeles, sest ainult läbi selle muutuvad digitaalsed aruanded loetavaks välistele osapooltele ülemaailmselt. Inglise keelest erinevas keeles ESEF aruanne vähendab oluliselt selle kasutajate hulka (potentsiaalsete välisinvestorite kaotamine), mis on äriüksuse seisukohast väga negatiivne.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli selgitada välja, kas äriüksuste avalikustatud ESEF aruandlusvormingus koostatud aruanded on kvaliteetsed ja kas digitaliseerimine suurendab aruannete omavahelist võrreldavust ning hõlbustab finantsteabe analüüsi. Töö eesmärgi täitmiseks analüüsiti pangandussektori ettevõtete ESEF formaadis koostatud 2022. aasta majandusaasta aruanded.

Analüüsi tulemusena on leitud, et:

- Pankade ESEF aruandlusvormingus koostatud 2022. aasta majandusaasta aruannete kvaliteet ei ole üldistatuna piisavalt kõrge, et nende põhjal võiksid masinloetavate aruannete kasutajad teha oma finantsotsuseid.
- Samuti on tuvastatud, et pangad koostavad suures koguses laiendtaksonoomia elemente inimloetavate raamatupidamisaruannete kirjete märgistamisel, mille tõttu pole masinloetavates aruannetes sisalduv teave omavahel võrreldav.
- Ka raamatupidamisaruannete lisade märgendites sisalduv informatsioon pole üldistatuna omavahel kooskõlastatav ning läbipaistev, sest taksonoomia elementidega on märgistatud pankade aruannete lõikes erinev teave.
- Kuna aruannete üldine kvaliteet (4 panga aruanded 10-st sisaldasid kas tehnilisi või sisulisi vigu) pole piisav nende baasil otsuste langetamiseks, siis ka masinloetava teabe analüüsi kiirenemine (hõlbustamine) pole võrreldes inimloetava infoga hetkel saavutatud. Seega masinloetavad aruanded ei oma eeliseid võrreldes inimloetavate aruannetega.

Bakalaureusetöö lõplik järeldus seisneb selles, et digitaalsete aruannete eeldatav kasu ning praktiline reaalsus ei ole omavahel kooskõlas, mille tõttu ESEF aruandlusvormingu rakendamine ei täida praeguse seisuga oma peamisi eesmärke.

Seega autori tähelepanekud (või ettepanekud) seoses ESEF formaadis koostatud aruannetega on järgmised:

- Nii ettevõtete aruannete märgistajad kui ka audiitorid peaksid pöörama oluliselt rohkem tähelepanu ESEF aruannete sisulise (märgendites sisalduva teabe) ning tehnilise korrektsuse tagamisele, et masinloetavad aruanded oleksid usaldusväärsed nende põhjal otsuste tegemiseks.
- Laiendtaksonoomia elementide võrreldavuse ja läbipaistvuse suurendamiseks tuleks ühtlustada (standardiseerida) nende kasutust kõikidele Euroopa pankadele.
- Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) võiks avaldada ametliku ESEF näidisaruande, mis sisaldaks kõiki raamatupidamisaruannete lisade kohustuslikke taksonoomia elemente, sest formaalse näidisaruande olemasolu vähendaks oluliselt äriüksuste finantsteabe esituse tõlgendamisvõimalusi.
- Kõikidele ettevõtetele tuleks kehtestada kohustus avalikustada ESEF aruandlusvormingus koostatud majandusaasta aruandeid inglise keeles, sest ainult see muudaks masinloetavate raamatupidamisaruannete lisades sisalduva informatsiooni võrreldavaks äriüksuste lõikes ning loetavaks välistele osapooltele ülemaailmselt.

Uuritava teema võimalikuks edasiarenduseks võiks olla märgistatud teabe analüüs lähtudes IFRS standarditest. See hõlmaks hinnanguid, kas äriüksused märgistavad oma aruannetes õiget informatsiooni lähtudes kasutatavate taksonoomia elementide viidetest erinevatele IFRS standarditele.

SUMMARY

THE IMPLEMENTATION OF EUROPEAN SINGLE ELECTRONIC FORMAT OBJECTIVES ON THE EXAMPLE OF BANKS

Gennadii Kurbatov

With the appearance of the XBRL (eXtensible Business Reporting Language) standard in the last decade of the last century, the financial reporting of companies has started to become digital. Using this standard, the companies of the European Union are required to publish their annual reports in the European Single Electronic Format (ESEF) since 2020 (due to COVID-19 since 2021). The main idea of this is to ensure better comparability of companies' financial statements, increase their transparency and speed up the analysis of the financial information contained in them.

Since external parties (investors, public sector, analysts, etc.) can make much faster and more accurate financial decisions at significantly lower costs based on machine-readable reports, the influence of digital reports in business world will surely increase in the nearest future. Therefore, from the point of view of companies, it is extremely important that their published ESEF reports are of high quality, as even a few errors can lead users of machine-readable reports to wrong financial decisions and bring financial losses by losing potential investors.

Consequently, the aim of the bachelor's thesis (as well as a research question) is to investigate whether the reports prepared by business entities in the ESEF reporting format are of high quality and whether digitization increases the comparability of reports and facilitates the analysis of financial information.

Within the framework of the following research paper, the ESEF reports of financial sector companies are selected as research objects, more precisely the 2022 financial year reports prepared in the ESEF reporting format of European banks.

The bachelor thesis is divided into two chapters.

The first chapter provides an overview of the ESEF reporting format and its components (guidance materials, ESMA's ESEF taxonomy, the basic principles of report tagging, etc.), as well as theoretical analysis of positive and negative aspects of machine-readable tags based on their nature (elements of the basic taxonomy, elements of the extended taxonomy, etc.)

The second chapter presents the results of the comparative analysis of the reports of European banks, during which the technical and substantive (tags) quality control of the 2022 financial year reports prepared in the ESEF reporting format of the banks has been carried out. The comparability of the elements of the extended taxonomy of company-specific financial statements is also evaluated, and the information contained in the mandatory tags of the appendices of the financial statements is analyzed according to the banks' machine-readable statements.

As a result, it has been found that:

- The quality of the banks' 2022 financial year reports prepared in the ESEF reporting format is generally not high enough for users of machine-readable reports to make their own financial decisions.
- Banks have also been identified as creating a large amount of extended taxonomy elements when tagging entries in human-readable financial statements, resulting in incomparability of information in machine-readable statements.
- The information contained in the tags of financial statements' appendices is not compatible and transparent when generalized, because the elements of the taxonomy are marked with different information according to the banks' reports.
- Since the general quality of the reports (reports of 4 banks out of 10 contained either technical or substantive errors) is not sufficient to make decisions based on them, the acceleration (facilitation) of the analysis of machine-readable information has not been achieved yet compared to human-readable information. Thus, machine-readable reports do not have advantages over human-readable reports.

The conclusion of the bachelor's thesis is that the expected benefits of digital reports and the practical reality are not consistent with each other, due to which the implementation of the ESEF reporting format does not currently fulfill its main goals.

Therefore, the author's suggestions regarding reports prepared in ESEF format are as follows:

- Both company-side taggers and auditors should pay significantly more attention to ensuring the content (information contained in tags) and technical correctness of ESEF reports, so that machine-readable reports are reliable for making decisions based on them.
- To increase the comparability and transparency of the elements of the extended taxonomy, their use should be harmonized (standardized) among all European banks.
- The European Securities and Markets Authority (ESMA) could publish an official ESEF model report that would contain all the mandatory taxonomy elements of the financial statements' appendices, as the existence of a formal model report would significantly reduce the range of interpretation options between business units.
- All companies should be required to publish annual reports prepared in the ESEF reporting format in English, because only this would make the information contained in the appendices of machine-readable financial statements comparable among business units and readable to external parties globally.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

- Beerbaum, D. O. (2014). XBRL Taxonomy Design: Empirical Evidence from IFRS and U.S. GAAP Filers. *Social Science Research Network*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2385679>
- Beerbaum, D. O., Piechocki, M., Mindlin V. (2019). The Annual Reports Becoming Digital - An Initial Field Analysis of the NYSE Listed IFRS-Filers. *Social Science Research Network*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3336109>
- Beerbaum, D. O., Duncan, K., McNamara, R., Ikaheimo, S., Derichs, D. (2021). Digitalization and Assurance of IFRS Financial Reports. *Social Science Research Network*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3855045>
- Beerbaum, D. O., Piechocki, M., Weber, C. (2021). Is there a Conflict between Principles-based Standard Setting and Structured Electronic Reporting with XBRL? *Social Science Research Network*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3837235>
- Bezverkhyi, K., Lapada, Y. (2021). Development of Digital Audit in the Countries of the European Union. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю: Сучасні Тенденції Розвитку Економіки, Фінансів Та Управління: Нові Можливості, Проблеми, Перспективи*, 10 September, Kyiv (68-71). Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine.
- Boiko B.S. (2022). IFRS Accounting Taxonomy 2022: Overview and Challenges. *Матеріали X Міжнародної Науково-Практичної Конференції: Перспективи Розвитку Обліку, Аналізу та Аудиту в Контексті Євроінтеграції*, 20 May, Odesa (7-9). Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine.
- Debreceny, R. S., Farewell, S. M., Piechocki, M., Felden, C., Gräning, A., & d'Eri, A. (2011). Flex or Break? Extensions in XBRL Disclosures to the SEC. *Accounting Horizons*, 4(25), 631-657.
- Electronic Reporting*, (n.d.). ESMA. Kasutatud 23. märts 2023
<https://www.esma.europa.eu/issuer-disclosure/electronic-reporting>
- ESEF XBRL Taxonomy Documentation*, (2022, November 30). ESMA. Kasutatud 23. märts 2023
https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esef_taxonomy_2022_documentation.pdf
- ESEF: Discover the „Block Tagging Hierarchy“!*, (2022). XBRL Europe. Kasutatud 23.03.2023
<https://www.xbrleurope.org/?p=6050>

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsember 2004. direktiiv 2004/109/EÜ, läbipaistvuse nõuete ühtlustamise kohta teabele, mis kuulub avaldamisele emitentide kohta, kelle väärtpaberid on lubatud reguleeritud turul kauplemisele, ning millega muudetakse direktiivi 2001/34/EÜ, ELT L 390, 31.12.2004.
- iXBRL*, (n.d.). XBRL International. Kasutatud 23. märts 2023
<https://www.xbrl.org/the-standard/what/ixbrl/>
- Komisjoni delegeeritud 17. detsember 2018. aasta määrus 2019/815/EÜ, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/109/EÜ seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, millega määratakse kindlaks ühtne elektrooniline aruandlusvorming, ELT L 143, 19.01.2023, artikkel 4 ja lisad II-IV.
- Liu, C., Luo, X.R., Wang, F.L. (2017). An empirical investigation on the impact of XBRL adoption on information asymmetry: Evidence from Europe, *Decision Support Systems*, (93), 42-50.
- Malinconico, A., Dott, E. V. (2021). Can Digital Financial Reporting Really Enhance Transparency in Capital Markets? The Case of the XBRL Italia ESEF Project for the Banking and Insurance Industries. *Excellence in Services International Conference*, 2-3 September, Salerno. University of Salerno, Salerno, Italy.
- Pottier, P. P. (2023). *ESEF 2022: Block tagging, multi-tagging, nested tagging... don't panic!* Kasutatud 23. märts 2023 <https://www.invoke-software.com/xbrl/resources/articles/esef-2022-block-tagging-multi-tagging-nested-tagging-dont-panic>
- Troshani, I., Locke, J., Rowbottom, N. (2019). Transformation of Accounting Through Digital Standardisation: Tracing the Construction of the IFRS Taxonomy. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 1(32), 133-162.
- Troshani, I., Locke, J., Rowbottom, N. (2021). When the Tail Wags the Dog? Digitalisation and Corporate Reporting. *Elsevier Journal: Accounting, Organizations and Society*, (92). <https://doi.org/10.1016/j.aos.2021.101226>
- Using the IFRS Taxonomy – A preparer's guide*, (2019). IFRS Foundation. Kasutatud 23.03.2023 <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/resources-for/preparers/xbrl-using-the-ifrs-taxonomy-a-preparers-guide-january-2019.pdf>
- Using the IFRS Taxonomy - The Taxonomy architecture*, (2020). IFRS Foundation. Kasutatud 23.03.2023 <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/standards/taxonomy/general-resources/ifrs-taxonomy-architecture/ifrs-taxonomy-architecture-2020.pdf>
- Virguti, E., Fradeani, A., Venuti, M. (2021). EU ESEF Mandate and the Risk of Comparability: the Case of the Italian Banking Industry. In S. Hundal, A. Kostyuk, & D. Govorun (Eds.), *Corporate governance: A search for emerging trends in the pandemic times*, 13-14 May, Online (115–118). Sumy, Ukraine. <https://doi.org/10.22495/cgsetpt>
- XBRL Glossary*, (n.d.). XBRL International. Kasutatud 23. märts 2023
<https://www.xbrl.org/guidance/xbrl-glossary/>

XBRL International Inc, (n.d.). LinkedIn. Kasutatud 23. märts 2023
<https://www.linkedin.com/company/xbrl-international-inc-/about/0>

Yoon, H., Zo, H., Ciganek, A.P. (2011). Does XBRL adoption reduce information asymmetry?
Journal of Business Research, 64(2). 157-163.

LISAD

Lisa 1. Analüüsitud pankade loetelu

Eesti pangad:

- 1) AS LHV Pank;
- 2) Coop Pank AS;
- 3) Bigbank AS;
- 4) AS Inbank.

Läti pank:

- 5) AS Citadele banka.

Leedu pank:

- 6) Šiaulių Bankas AB.

Rootsi pangad:

- 7) Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) AB;
- 8) Swedbank AB;
- 9) Svenska Handelsbanken AB.

Soome pank:

- 10) Nordea Bank Abp.

Lisa 2. Rootsikeelse kasumiaruande kirje märgistatuna ingliskeelse ESMA ESEF taksonoomia elemendiga

Rootsikeelne kirje inimloetavas aruandes (vasakul): „Ränteintäkter från användande av effektivräntemetoden“

Ingliskeelne masinloetav märgend, mis on lisatud sellele kirjele (paremal): „(ifrs-full) Interest revenue calculated using effective interest method“

The screenshot displays the 'Inline Viewer' interface for a financial statement. On the left, the 'Resultaträkning' (Income Statement) is shown in Swedish, with columns for 'Net', '2022', and '2021'. The 'Rörelseintäkter' (Operating Income) section is highlighted with a red box, showing a value of 7,937 million for 2022 and 5,116 million for 2021. The 'Rörelseintäkter från användande av effektivräntemetoden' (Interest income from the use of the effective interest method) is specifically highlighted with a red box and a value of 7,937 million for 2022.

Me euro	Net	2022	2021
Rörelseintäkter			
Ränteintäkter från användande av effektivräntemetoden		7 937	5 116
Övriga ränteintäkter		1 013	784
Negativ avkastning på finansiella tillgångar		-134	-219
Räntekostnader		-3 474	-1 167
Negativ avkastning på finansiella skulder		322	411
Räntenetto	K2.2	5 664	4 925
Avgifts- och provisionsintäkter		4 278	4 472
Avgifts- och provisionskostnader		-942	-977
Avgifts- och provisionsnetto	K2.3	3 336	3 495
Nettoresultat av poster till verkligt värde	K2.4	721	1 119
Andelar i intresseföretag och joint ventures resultat enligt kapitalandelsmetoden	K9.3	-8	-6
Övriga rörelseintäkter	K2.5	83	87
Summa rörelseintäkter		9 796	9 620
Rörelsekostnader			
Allmänna administrationskostnader:			
Personalkostnader	K8.1	-2 835	-2 759
Övriga kostnader	K2.6	-1 135	-1 002
Lagstadgade avgifter	K2.7	-322	-224
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	K2.8	-611	-664
Summa rörelsekostnader		-4 903	-4 649
Resultat före kreditförluster		4 893	4 971
Nettoresultat av utlåning i portföljer som hålls till förfall och obligatoriskt värderas till verkligt värde	K2.4	-13	83

On the right, the 'Fact Properties' panel shows the concept '(ifrs-full) Interest revenue calculated using effective interest method'. The description states: 'The amount of interest revenue calculated using the effective interest method. Effective interest method is the method that is used in the calculation of the amortised cost of a financial asset or a financial liability and in the allocation and recognition of the interest revenue or interest expense in profit or loss over the relevant period. [Refer: Revenue]'. Dimensions include Date (1 Jan 2022 to 31 Dec 2022), Fact Value (€ 7,937,000,000), Accuracy (-6 (millions)), Change (55.1% increase on 1 Jan 2021 to 31 Dec 2021), Entity ([LEI] 529900ODI3047E2LV03), and Concept (ifrs-full:InterestRevenueCalculatedUsingEffectiveInterest...). The interface is powered by Workiva.

Allikas: Nordea Bank Abp 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne (kasumiaruanne) - väljavõte Arelle tarkvarast (Inline viewer ehk inim- ja masinloetava teabe vaataja)

Lisa 3. Laiendtaksonoomia element koos laiema ja kitsama ankruga

Laiendtaksonoomia elemendi nimetus (*Concept*):

- 1) (lhvbank) Administratiiv- ja muud tegevuskulud

Laiem ankur (*Wider anchor*):

- 2) (*ifrs-full*) Kulud, laadi järgi

Kitsam ankur (*Narrower anchor*):

- 3) (*ifrs-full*) Mitmesugused muud tegevuskulud

Concept

- (lhvbank) Administratiiv- ja muud tegevuskulud

Dimensions

Date	1 Jan 2022 to 31 Dec 2022
Fact Value	€ 28,416,000
Accuracy	-3 (thousands)
Change	25.6% increase on 1 Jan 2021 to 31 Dec 2021
Entity	[LEI] 529900GJOSVHI055QR67
Concept	lhvbank:AdministrativeAndOtherOperatingExpenses

∨ Anchoring

Wider anchor

- (*ifrs-full*) Kulud, laadi järgi

Narrower anchors

- (*ifrs-full*) Mitmesugused muud tegevuskulud

Allikas: AS LHV Pank 2022 eestikeelne ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne, märgend „(lhvbank) Administratiiv- ja muud tegevuskulud“ - väljavõte Arelle tarkvarast (*Inline viewer* ehk inim- ja masinloetava teabe vaataja)

Lisa 4. ESEF aruandlusvormingus koostatud majandusaasta aruandele esitatavad tehnilised nõuded

Selleks, et ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne oleks täielikult kooskõlas tehniliste nõuetega, peab ta vastama:

- 1) XHTML standarditele (tarkvara kontrollib, kas aruande XHTML kood vastab kehtivatele XHTML standarditele – *XHTML validation*);
- 2) iXBRL 1.1 standardile (*Inline XBRL 1.1 validation*);
- 3) Aruandepaketi 1.0 versioonile lähtudes vastavast standardist (*Report package 1.0 validation*);
- 4) XBRL 2.1, *Dimension 1.0 & Formula 1.0* tehnilistele spetsifikatsioonidele.

Lisa 5. Excel-is vastandatud pankade koostatud laiendtaksonoomia elemendid

Kõik pankade aruannetest välja võetud ning omavahel vastandatud laiendtaksonoomia elemendid on kättesaadavad järgnevalt lingilt:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1ZxmbDbAb8H-AvQSjFKgCZWJ8hjEVBICg/edit?usp=share_link&oid=117836430096392853069&rtpof=true&sd=true

Lisa 6. Pankade ESEF aruandlusvormingus koostatud aruannete tehnilise valideerimise tulemused

AMANA XBRL Auditor tarkvaras kuvatavad pankade ESEF aruannete tehnilise valideerimise tulemused (väljavõte) on kättesaadavad järgnevalt lingilt:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/12gLb2b35CljpLPBo7VDjqcm-2laLixdm/edit?usp=share_link&ouid=117836430096392853069&rtpof=true&sd=true

Lisa 7. Swedbank AB masinloetavas (ESEF) aruandes tuvastatud tehnilised vead

Tarkvaras AMANA XBRL Auditor kuvatavad veateated seoses Swedbank AB ESEF aruandes (omakapitali muutuste aruanne) esinevate kalkulatsioonivigadega:

- 1) *The rounded value of fact 'Name: ifrs-full:ComprehensiveIncome Value: 25 156 000 000,00 Context: 01.01.2022 - 31.12.2022 - Retained earnings [member] (c-15) Unit: SEK (Id: u-1) Decimals: -6 Id: fact-231' doesn't match the calculated interval value [21,876,500,000.00 ; 21,877,500,000.00] defined by calculation linkbase hierarchy '04 - Rapport över totalresultat (<http://swedbank.com/roles/RapportOEverTotalresultat>)'*
- 2) *The rounded value of fact 'Name: ifrs-full:ComprehensiveIncome Value: 26 849 000 000,00 Context: 01.01.2022 - 31.12.2022 - Equity attributable to owners of parent [member] (c-16) Unit: SEK (Id: u-1) Decimals: -6 Id: fact-232' doesn't match the calculated interval value [21,876,500,000.00 ; 21,877,500,000.00] defined by calculation linkbase hierarchy '04 - Rapport över totalresultat (<http://swedbank.com/roles/RapportOEverTotalresultat>)'*
- 3) *The rounded value of fact 'Name: ifrs-full:ComprehensiveIncome Value: 22 231 000 000,00 Context: 01.01.2021 - 31.12.2021 - Retained earnings [member] (c-40) Unit: SEK (Id: u-1) Decimals: -6 Id: fact-288' doesn't match the calculated interval value [20,870,500,000.00 ; 20,871,500,000.00] defined by calculation linkbase hierarchy '04 - Rapport över totalresultat (<http://swedbank.com/roles/RapportOEverTotalresultat>)'*
- 4) *The rounded value of fact 'Name: ifrs-full:ComprehensiveIncome Value: 22 596 000 000,00 Context: 01.01.2021 - 31.12.2021 - Equity attributable to owners of parent [member] (c-41) Unit: SEK (Id: u-1) Decimals: -6 Id: fact-289' doesn't match the calculated interval value [20,870,500,000.00 ; 20,871,500,000.00] defined by calculation linkbase hierarchy '04 - Rapport över totalresultat (<http://swedbank.com/roles/RapportOEverTotalresultat>)'*

Kalkulatsioonivea esitus tarkvaras:

The screenshot displays the XBRL Auditor interface with several validation messages at the top. A red box highlights three error messages related to the 'Comprehensive Income' fact, indicating that the rounded value does not match the calculated interval value. Below the messages, the 'XBRL Report Data View' shows a table with columns for 'Reserve of cash flow hedges', 'Reserve of change in value of foreign currency', 'Retained earnings', and 'Non-controlling interests'. A red box highlights a discrepancy in the 'Retained earnings' row. The 'Inline Viewer' shows a detailed financial statement with a red box highlighting a specific value. The 'Fact Properties' panel on the right shows details for the '(full) Comprehensive Income' fact, including its date and value.

Reserve of cash flow hedges [member]	Reserve of change in value of foreign currency	Retained earnings [member]	Non-controlling interests [member]
2 000 000,00	-58 000 000,00	117 531 000 000,00	161 670 000 000,00
		16 310 000 000,00	16 310 000 000,00
		195 000 000,00	195 000 000,00
		20 000 000,00	20 000 000,00
		-4 000 000 000,00	-4 000 000 000,00
1 000 000,00	4 000 000,00	22 231 000 000,00	22 596 000 000,00
		-20 871 000 000,00	-20 871 000 000,00
2 000 000,00	5 000 000,00	1 707 000 000,00	1 924 000 000,00
-1 000 000,00	-1 000 000,00	-347 000 000,00	-199 000 000,00

Allikas: Swedbank AB 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne (omakapitali muutuste aruanne, kalkulatsioonivead esitatud punasega) - väljavõte AMANA XBRL Auditor tarkvarast

Lisa 8. Masinloetavate märgendite kalkulatsioon (näide)

Järgnevalt jooniselt on näha, et inimloetava aruande finantsseisundi aruande kirje „Varad kokku“ arvulisele suurusele on külge pandud masinloetav märgend „Assets“ (varad), mis sisaldab endas kõik finantsseisundi aruande aktivapoolse kirjete taksonoomia elemente. See tähendab, et märgendi „Assets“ arvuline väärtus on kõikide teiste varade märgendite (joonisel esitatud paremal pool sinise värviga) kombinatsioon ehk summa.

KONSOLIDEERITUD FINANTSSEISUNDI ARUANNE			
(miljonites eurodes)	Lisa	31.12.2022	31.12.2021 korrigeeritud*
Varad			
Nõuded keskpankadele	7	151,1	78,7
Nõuded pankadele	7	22,3	37,2
Õiglasest väärtuses läbi muu koondkasumi mõõdetavad võlaväärtpaberid	8	19,2	45,3
Nõuded klientidele	9, 10	1 349,8	893,5
Muud nõuded	11	2,4	2,7
Ettemakstud kulud ja maksud	12	2,9	1,5
Materiaalne põhivara	13	18,3	20,9
Kinnisvarainvesteeringud	14	46,5	41,6
Immateriaalne põhivara	15	30,0	27,0
Müügiks hoitavad varad	16	3,9	
Varad kokku		1 646,4	1 148,4

[00000] - Statement - Statement Of Financial Position
+ Cash and bank balances at central banks
+ Loans and advances to banks
+ Financial assets at fair value through other comprehensive income
+ Loans and advances to customers
+ Other receivables
+ Current tax assets and prepayments
+ Property, plant and equipment
+ Investment property
+ Intangible assets other than goodwill
+ Non-current assets or disposal groups classified as held for sale
Assets

Allikas: Bigbank AS 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne (finantsseisundi aruanne, varad) - väljavõte Arelle tarkvarast (*Inline viewer* ehk inim- ja masinloetava teabe vaataja)

Lisa 9. Pluss- ja miinusmärkide rakendamise loogika masinloetavate märgendite arvulistele suurustele

Järgnevas tabelis on esitatud pluss- ja miinusmärkide rakendamise loogika *monetary* (arvulised suurused) tüüpi taksonoomia elementidele lähtudes nendele määratud deebet/kreedit tasakaalu atribuutidest (*balance attributes*) raamatupidamisaruannete lõikes.

Paremaks arusaamiseks tuuakse näide. Kui tegemist on inimloetava kasumiaruande kirjega, mis tähistab intressikulusid (masinloetavas aruandes kinnitatakse antud inimloetava kirje arvulisele suurusele taksonoomia element „*ifrs-full:InterestExpense*“, millel on deebet tasakaalu atribuut) ning arv ise on inimloetavas aruandes esitatud miinusega, siis masinloetavana peaks antud arv olema esitatud positiivsena (vt allpool tabelit).

NB! Harvadel juhtudel võivad inimloetavates aruannetes ka kulud (või nt rahalised väljaminekud rahavoogude aruandes) olla esitatud positiivsena. Sellisel juhul tuleks aruannete märgistamisel/kontrollimisel lähtuda inimloetavate raamatupidamisaruannete kirjete sisust, mitte ainult deebet/kreedit loogikast.

	Arv inimloetavas aruandes	Märgendile määratud tasakaalu atribuut	
		DEEBET	KREEDIT
	Arv masinloetavas aruandes (peab olema)		
Finantsseisundi aruanne (Varad)	+	+	-
Finantsseisundi aruanne (Kohustised ja omakapital)	-	-	+
Kasumiaruanne (Tulud)	+	-	+
Kasumiaruanne (Kulud)	-	+	-
Rahavoogude aruanne (Raha sissetulek)	+	+	-
Rahavoogude aruanne (Raha väljaminek)	-	-	+
Omakapitali muutuste aruanne (Suurenemine)	+	-	+
Omakapitali muutuste aruanne (Vähennemine)	-	+	-

Allikas: Autori koostatud

Lisa 10. Pankade masinloetavate raamatupidamisaruannete märgendite kvaliteedikontroll

Masinloetavad raamatupidamisaruanded, mis ei sisalda vigu kuuluvad AS LHV Pank, Coop Pank AS, Bigbank AS, AS Citadele banka, Šiaulių Bankas AB, Swedbank AB, Svenska Handelsbanken AB pankadele.

Masinloetavad aruanded, mis sisaldavad ühte või enam väärkajastamist, kuuluvad AS Inbank, Nordea Bank Abp ning Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) AB pankadele.

AS Inbank aruandes olevate vigaste märgendite loetelu on järgmine:

- Kasumiaruanne

Ettevõttespetsiifiline laiendtaksonoomia element:

1) Märgendi tehniline nimetus (*technical name*): *inbank:MuudPõhitegevusega-
SeotudKulud*

Märgendi eestikeelne nimetus (*label*): Muud põhitegevusega seotud kulud

Arvuline väärtus (2022) inimloetavas aruandes: € -21,680,000

Arvuline väärtus (2022) masinloetavas aruandes: € -21,680,000

Tasakaalu atribuut: Deebet

Märgendi arvuline suurus on esitatud masinloetavas aruandes miinusmärgiga, kuigi vastavalt raamatupidamiskontode loogikale peaks see olema positiivne, sest kulukontode seisud suurenevad deebetis (vt lisa 9 esitatud tabelit).

- Rahavoogude aruanne

Baastaksonoomia elemendid:

2) Märgendi tehniline nimetus (*technical name*): *ifrs-full:InterestPaidClassified-
AsOperatingActivities*

Märgendi eestikeelne nimetus (*label*): Makstud intress, liigitatud põhitegevuseks

Arvuline väärtus (2022) inimloetavas aruandes: € -16,024,000

Arvuline väärtus (2022) masinloetavas aruandes: € -16,024,000

Tasakaalu atribuut: Kreedid

Märgendi arvuline suurus on esitatud masinloetavas aruandes miinusmärgiga, kuigi vastavalt raamatupidamiskontode loogikale peaks see olema positiivne (vt lisa 9 esitatud tabelit).

Lisa 10 järg

3) Märgendi tehniline nimetus (*technical name*): *inbank:MakstudTeenustasud*

Märgendi eestikeelne nimetus (*label*): Makstud teenustasud

Arvuline väärtus (2022) inimloetavas aruandes: € -3,636,000

Arvuline väärtus (2022) masinloetavas aruandes: € -3,636,000

Tasakaalu atribuut: Kredit

Märgendi arvuline suurus on esitatud masinloetavas aruandes miinusmärgiga, kuigi vastavalt raamatupidamisloogikale (vt lisa 9 esitatud tabelit) peaks see olema positiivne.

4) Märgendi tehniline nimetus (*technical name*):
inbank:MuudPhitegevusegaSeotudKuludKokku

Märgendi eestikeelne nimetus (*label*): Muud põhitegevusega seotud kulud

Arvuline väärtus (2022) inimloetavas aruandes: € -21,680,000

Arvuline väärtus (2022) masinloetavas aruandes: € -21,680,000

Saldo: Kredit

Märgendi arvuline suurus on esitatud masinloetavas aruandes miinusmärgiga, kuigi vastavalt raamatupidamisloogikale (vt lisa 9 esitatud tabelit) peaks see olema positiivne.

5) Märgendi tehniline nimetus (*technical name*):

ifrs-full:PaymentsToAndOnBehalfOfEmployees

Märgendi eestikeelne nimetus (*label*): Maksed töötajatele ja töötajate eest

Arvuline väärtus (2022) inimloetavas aruandes: € -13,844,000

Arvuline väärtus (2022) masinloetavas aruandes: € -13,844,000

Saldo: Kredit

Märgendi arvuline suurus on esitatud masinloetavas aruandes miinusmärgiga, kuigi vastavalt raamatupidamisloogikale (vt lisa 9 esitatud tabelit) peaks see olema positiivne.

6) Märgendi tehniline nimetus (*technical name*):

ifrs-full:PaymentsToSuppliersForGoodsAndServices

Märgendi eestikeelne nimetus (*label*): Maksed tarnijatele kaupade ja teenuste eest

Arvuline väärtus (2022) inimloetavas aruandes: € -13,934,000

Arvuline väärtus (2022) masinloetavas aruandes: € -13,934,000

Saldo: Kredit

Lisa 10 järg

Märgendi arvuline suurus on esitatud masinloetavas aruandes miinusmärgiga, kuigi vastavalt raamatupidamisloogikale (vt lisa 9 esitatud tabelit) peaks see olema positiivne.

7) Märgendi tehniline nimetus (*technical name*):

ifrs-full:IncomeTaxesPaidRefundClassifiedAsOperatingActivities

Märgendi eestikeelne nimetus (*label*): Makstud (tagasimakstud) tulumaksud, liigitatud põhitegevuseks

Arvuline väärtus (2022) inimloetavas aruandes: € -2,108,000

Arvuline väärtus (2022) masinloetavas aruandes: € -2,108,000

Saldo: Kredit

Märgendi arvuline suurus on esitatud masinloetavas aruandes miinusmärgiga, kuigi vastavalt raamatupidamisloogikale (vt lisa 9 esitatud tabelit) peaks see olema positiivne.

8) Märgendi tehniline nimetus (*technical name*):

ifrs-full:EffectOfExchangeRateChangesOnCashAndCashEquivalents

Märgendi eestikeelne nimetus (*label*): Valuutakursi muutuste mõju rahale ja raha ekvivalentidele

Arvuline väärtus (2022) inimloetavas aruandes: € -789,000

Arvuline väärtus (2022) masinloetavas aruandes: € 789,000

Saldo: Deebet

Märgendi arvuline suurus on esitatud masinloetavas aruandes positiivsena, kuigi vastavalt raamatupidamisloogikale (vt lisa 9 esitatud tabelit) peaks see olema negatiivne.

Nordea Bank Abp aruandes olev vigane märgend on järgmine:

- Rahavoogude aruanne

Ettevõttespetsiifiline laiendtaksonoomia element:

1) Märgendi tehniline nimetus (*technical name*): *nordea:Kassabehållning*

Märgendi eestikeelne nimetus (tõlge): *nordea: sularahajääk*

Arvuline väärtus (2022) inimloetavas aruandes: € 29,000,000

Arvuline väärtus (2022) masinloetavas aruandes: € -29,000,000

Saldo: Deebet

Lisa 10 järg

Märgendi arvuline suurus on esitatud masinloetavas aruandes negatiivsena, kuigi peaks olema positiivne, sest varad suurenevad deebetis.

Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) AB aruandes olev vigane märgend on järgmine:

- Omakapitali muutuste aruanne

Baastaksonoomia element:

- 1) Märgendi tehniline nimetus (*technical name*): *ifrs-full:DividendsPaid*

Märgendi eestikeelne nimetus (tõlge): Makstud dividendid

Arvuline väärtus (2022) inimloetavas aruandes: SEK -12,884,000,000

Arvuline väärtus (2022) masinloetavas aruandes: SEK -12,884,000,000

Saldo: Deebet

Märgendi arvuline suurus on esitatud masinloetavas aruandes negatiivsena, kuigi vastavalt raamatupidamisloogikale (vt lisa 9 esitatud tabelit) peaks see olema positiivne.

Lisa 11. Sarnaste laiendtaksonoomia elementide võrdlemine ning analüüs

Analüüs 1. Omavahel sarnanevad laiendtaksonoomia elemendid:

- 1) Pank: Svenska Handelsbanken AB
 Koostatud laiend: *(hand) Net result of financial transactions*
 Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Finantstehingute netotulemus
- 2) Pank: Swedbank AB
 Koostatud laiend: *(swed) Net gains and losses on financial items*
 Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Finantsvarade netokasumid ja -kahjumid

Ettevõttespetsiifiline laiendtaksonoomia element	Laiem ankur	Kitsam ankur
Tõlge - (hand) Net result of financial transactions	(ifrs-full) Revenue and other operating income	(ifrs-full) Net foreign exchange gain
Kirje inimloetavas aruandes: Nettoresultat Av Finansiella Transaktioner		(ifrs-full) Gains (losses) on financial assets at fair value through profit or loss
		(ifrs-full) Gains (losses) on financial liabilities at fair value through profit or loss
		(ifrs-full) Gains (losses) on financial assets at amortised cost
		(ifrs-full) Gains (losses) on financial liabilities at amortised cost
		(ifrs-full) Expense arising from insurance contracts
		(ifrs-full) Net foreign exchange loss
		(ifrs-full) Gains (losses) on ineffectiveness of cash flow hedges recognised in profit or loss
		(ifrs-full) Financial liabilities at fair value through profit or loss, designated upon initial recognition or subsequently
		(ifrs-full) Financial assets at fair value through profit or loss, designated upon initial recognition or subsequently
		(ifrs-full) Other comprehensive income, before tax, financial assets measured at fair value through other comprehensive income
(swed) Net gains and losses on financial items	(ifrs-full) Revenue and other operating income	(ifrs-full) Net foreign exchange gain
		(ifrs-full) Gain (loss) on hedge ineffectiveness recognised in profit or loss
		(ifrs-full) Gains (losses) on financial assets at fair value through profit or loss
		(ifrs-full) Gains (losses) on financial liabilities at fair value through profit or loss
		(ifrs-full) Gains (losses) on financial assets at amortised cost
		(ifrs-full) Gains (losses) on financial liabilities at amortised cost

Allikas: Autori koostatud (pankade masinloetavatest kasumiaruannetest väljavõetud) laiendtaksonoomia elementide põhjal

Analüüs 2. Omavahel sarnanevad laiendtaksonoomia elemendid:

- 1) Pank: Coop Pank AS
 Koostatud laiend: *(cpa1t) Customer Deposits and Loans Received*
 Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Klientide hoiused ja saadud laenu
- 2) Pank: AS LHV Pank
 Koostatud laiend: *(lhvpank) Deposits customers and loans received*
 Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Klientide hoiused ja saadud laenu

Ettevõttespetsiifiline laiendtaksonoomia element (tehniline nimetus)	Laiem ankur	Kitsam ankur
(cpa1t) Customer Deposits and Loans Received	(ifrs-full) Liabilities	(ifrs-full) Deposits from customers
		(ifrs-full) Loans received
(lhvpank) Deposits customers and loans received	(ifrs-full) Liabilities	(ifrs-full) Interest payable
		(ifrs-full) Balances on term deposits from customers
		(ifrs-full) Balances on demand deposits from customers

Allikas: Autori koostatud (pankade masinloetavatest finantsseisundi aruannetest väljavõetud) laiendtaksonoomia elementide põhjal

Lisa 11 järg

Autor toob allpool välja ka nende laiendtaksonoomia elementide detailsemat sisu (järgmised kaks joonist) lähtudes inimloetavate aruannete bilansikirjete lisade viidetest.

	31.12.2022	31.12.2021
Eraisikud	640 178	477 383
Juriidilised isikud	867 948	621 363
Kokku	1 508 126	1 098 746
Nõudmiseni hoised	717 743	518 122
Tähtajalised hoised	779 569	571 452
Sihtotstarbelised laenud	10 814	9 172
Kokku	1 508 126	1 098 746

Allikas: Coop Pank AS eestikeelne majandusaasta aruanne 2022, lisa 16 (osaliselt) – klientide hoised ja saadud laenud 31.12.2022/31.12.2021 seisuga

Klientide hoised 31.12.2022					
<i>tuhandetes eurodes</i>	Eraisikud	Finantsettevõtted	Muud ettevõtted	Avalik sektor	Kokku
Nõudmiseni hoised	1 065 135	1 533 598	2 042 117	58 406	4 699 256
Tähtajalised hoised	63 208	23 046	146 137	24 587	256 978
Tekkepõhine intressikohustis	336	192	156	13	697
Kokku	1 128 679	1 556 836	2 188 410	83 006	4 956 931
<i>sh seotud osapooled (lisa 20)</i>	2 369	0	61 809	0	64 178

Allikas: AS LHV Pank eestikeelne konsolideeritud aastaaruanne 2022, lisa 13 (osaliselt) – klientide hoised 31.12.2022 seisuga

Analüüs 3. Omavahel sarnanevad laiendtaksonoomia elemendid:

- 1.1) Pank: Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) AB
Koostatud laiend: *(seb) Sales of intangible and tangible fixed assets*
Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Immateriaalse ja materiaalse põhivara müük
- 1.2) Pank: AS Citadele banka
Koostatud laiend: *(citadele_bank) Disposal of tangible and intangible assets*
Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Materiaalse ja immateriaalse vara vöörandamine
- 2.1) Pank: AS Citadele banka
Koostatud laiend: *(citadele_bank) Acquisition of tangible and intangible assets*
Laiendi eestikeelne nimetus: Materiaalse ja immateriaalse vara soetamine
- 2.2) Pank: Bigbank AS
Koostatud laiend: *(BIG) Purchase of property, plant and equipment and purchase of intangible assets, classified as investing activities*

Lisa 11 järg

Laiendi eestikeelne nimetus: Investeerimistegevuse alla liigitatud materiaalse põhivara ost ja immateriaalse põhivara ost

Ettevõttespetsiifiline laiendtaksonoomia element (tehniline nimetus)		
Laiem ankur	Kitsam ankur	
(citadele_banka) Acquisition of tangible and intangible assets	(ifrs-full) Cash flows from (used in) investing activities	(ifrs-full) Purchase of intangible assets, classified as investing activities (ifrs-full) Purchase of property, plant and equipment, classified as investing activities
(citadele_banka) Disposal of tangible and intangible assets	(ifrs-full) Cash flows from (used in) investing activities	(ifrs-full) Proceeds from sales of property, plant and equipment, classified as investing activities (ifrs-full) Proceeds from sales of intangible assets, classified as investing activities
(BIG) Purchase of property, plant and equipment and purchase of intangible assets, classified as investing activities	(ifrs-full) Cash flows from (used in) investing activities	(ifrs-full) Purchase of property, plant and equipment, classified as investing activities (ifrs-full) Purchase of intangible assets, classified as investing activities
(seb) Sales of intangible and tangible fixed assets	(ifrs-full) Cash flows from (used in) investing activities	(ifrs-full) Proceeds from sales of property, plant and equipment, classified as investing activities (ifrs-full) Proceeds from sales of intangible assets, classified as investing activities (ifrs-full) Proceeds from sales of other long-term assets, classified as investing activities

Allikas: Autori koostatud (pankade masinloetavatest rahavoogude aruannetest väljavõetud) laiendtaksonoomia elementide põhjal

Analüüs 4.

Analüüs 4.1. Omavahel sarnanevad laiendtaksonoomia elemendid:

- 1) Pank: Coop Pank AS
 Koostatud laiend: *(cpa1t) Fees and Commissions Paid Classified As Operating Activities*
 Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Makstud tasud ja komisjonitasud, mis on klassifitseeritud põhitegevuseks
- 2) Pank: LHV Pank AS
 Koostatud laiend: *(lhvpank) Fees and Commissions Paid*
 Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Makstud tasud ja komisjonitasud
- 3) Pank: Šiaulių Bankas AB
 Koostatud laiend: *(sb) Fees And Commissions Paid*
 Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Makstud tasud ja komisjonitasud

Lisa 11 järg

Ettevõttespetsiifiline laiendtaksonoomiaelement (tehniline nimetus)	Laiem ankur	Kitsam ankur
(cpa1t) Fees and Commissions Paid Classified As Operating Activities	(ifrs-full) Other cash payments from operating activities	None
(lhvpank) Fees and Commissions Paid	(ifrs-full) Cash flows from (used in) operating activities	None
(sb) Fees And Commissions Paid	(ifrs-full) Cash flows from (used in) operations before changes in working capital	None

Allikas: Autori koostatud (pankade masinloetavatest rahavoogude aruannetest väljavõetud) laiendtaksonoomia elementide põhjal

Analüüs 4.2. Omavahel sarnanevad laiendtaksonoomia elemendid:

- 1) Pank: Swedbank AB
 Koostatud laiend: (swed) *Tangible assets*
 Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Materiaalsed varad
- 2) Pank: Nordea Bank Abp
 Koostatud laiend: (nordea) *Tangible assets*
 Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Materiaalsed varad

Ettevõttespetsiifiline laiendtaksonoomia element (tehniline nimetus)	Laiem ankur	Kitsam ankur
(swed) Tangible assets	(ifrs-full) Assets	(ifrs-full) Inventories (ifrs-full) Property, plant and equipment (ifrs-full) Right-of-use assets
(nordea) Tangible assets	(ifrs-full) Assets	(ifrs-full) Property, plant and equipment (ifrs-full) Right-of-use assets

Allikas: Autori koostatud (pankade masinloetavatest finantsseisundi aruannetest väljavõetud) laiendtaksonoomia elementide põhjal

Analüüs 4.3 Omavahel sarnanevad laiendtaksonoomia elemendid:

- 1) Pank: Coop Pank AS
 Koostatud laiend: (cpa1t) *Adjustments for Decrease (Increase) in Mandatory Reserve in Central Bank*
 Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Kohustusliku reservi vähendamise (suurendamise) korrigeerimine keskpangas
- 2) Pank: LHV Pank AS
 Koostatud laiend: (lhvpank) *[Increase] decrease, mandatory reserve central bank*

Lisa 11 järg

Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): (Suurenemine) vähenemine, kohustuslik reserv keskpangas

3) Pank: Bigbank AS

Koostatud laiend: *(BIG) Change in mandatory reserves with central banks and related interest receivables, classified as operating activities*

Laiendi eestikeelne nimetus (tõlge): Muutus kohustuslikes reservides keskpankades ja nendega seotud intressinõuded, mis on klassifitseeritud põhitegevuseks

Ettevõttespetsiifiline laiendtaksonoomia element (tehniline nimetus)	Laiem ankur	Kitsam ankur
(cpa1t) Adjustments for Decrease (Increase) in Mandatory Reserve in Central Bank	(ifrs-full) Adjustments for decrease (increase) in other assets	None
(lhvpank) [Increase] decrease, mandatory reserve central bank	(ifrs-full) Cash flows from (used in) operating activities	None
(BIG) Change in mandatory reserves with central banks and related interest receivables, classified as operating activities	(ifrs-full) Cash flows from (used in) operating activities	None

Allikas: Autori koostatud (pankade masinloetavatest rahavoogude aruannetest väljavõetud) laiendtaksonoomia elementide põhjal

Investeeringud sidusettevõtetesse

Sidusettevõtted on ettevõtted, mille üle Inbankil on oluline mõju, kuid mitte kontroll. Investeeringud sidusettevõtetesse kajastatakse kapitalosaluse meetodil ning võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, milleks on makstava tasu õiglane väärtus ja omandamisega otseselt seotud väljaminekud.

Kapitalosaluse meetodi kohaselt korrigeeritakse soetusmaksumust järgmistel perioodidel investori osalusega sidusettevõtte kasumis või kahjumis, mida korrigeeritakse sidusettevõtte varade, kohustiste ja tingimuslike kohustiste ostuanalüüsis leitud õiglase väärtuse ja bilansilise väärtuse vahe elimineerimise või amortisatsiooniga. Omavahelistes tehingutes tekkinud realiseerimata kasumid elimineeritakse vastavalt Inbanki osalusele investeeringuobjektis.

Realiseerimata kahjumid elimineeritakse samuti, välja arvatud juhul, kui kahjumi põhjuseks on vara väärtuse langus. Juhul kui Inbanki osalus kapitalosaluse meetodil kajastatava sidusettevõtte kahjumis ületab sidusettevõtte bilansilist väärtust, vähendatakse investeeringu bilansilist väärtust nullini ning hinnatakse alla selliseid pikaajalisi nõudeid, mis sisuliselt moodustavad osa sidusettevõtetest Edasisi kahjumeid kajastatakse bilansiväliselt. Juhul kui Inbank on garanteerinud või kohustatud rahuldama sidusettevõtte kohustusi, kajastatakse bilansis vastavat kohustist.

Emettevõtte eraldiseisvad põhjaruanded on esitatud konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande lisades 27-30.

Vastavalt Eesti raamatupidamise seadusele avalikustatakse raamatupidamise aastaaruande lisades konsolideerimisgrupi emettevõtte eraldiseisvad põhjaruanded. Emettevõtte konsolideerimata põhjaruannete koostamisel on järgitud samu arvestusõhimeetodeid, mida on rakendatud ka konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamisel, v.a investeeringud tütarettevõtetesse, mis konsolideerimata aruandes on kajastatud soetusmaksumuses, millest on maha arvatud võimalikud vara väärtuse langusest tulenevad akumuleeritud allahindlused.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalendina kajastatakse rahavoogude aruandes kassas olevat sularaha, nõudmiseni hoiuseid keskpangas ning teistes pankades, mida saab ilma piiranguteta kasutada.

Fact Properties

Disclosure of significant accounting policies [text block]

Disclosure of notes and other explanatory information [text block]

Description of other accounting policies relevant to understanding of financial statements [text block]

Concept

- (ifrs-full) Description of other accounting policies relevant to understanding of financial statements [text block]

The description of accounting policies relevant to an understanding of financial statements, which the entity does not separately disclose

Dimensions

Date 1 Jan 2022 to 31 Dec 2022

Fact Value Emettevõtte eraldiseisvad põhjaruanded on esitatud konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande lisades 27-30. Vastavalt Eesti raamatupidamise seadusele avalikustatakse raamatupidamise aastaaruande lisades konsolideerimisgrupi emettevõtte eraldiseisvad põhjaruanded. Emettevõtte konsolideerimata põhjaruannete koostamisel on järgitud samu arvestusõhimeetodeid, mida on rakendatud ka konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamisel, v.a investeeringud tütarettevõtetesse, mis konsolideerimata aruandes on kajastatud soetusmaksumuses, millest on maha arvatud võimalikud vara väärtuse langusest tulenevad akumuleeritud allahindlused.

Accuracy n/a

Allikas: Inbank AS 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne, märgend „ifrs-full:DescriptionOfOtherAccountingPoliciesRelevantToUnderstandingOfFinancialStatements“ - väljavõte Arelle tarkvarast (Inline viewer ehk inim- ja masinloetava teabe vaataja)

Lisa 13. Pankade raamatupidamisaruannete lisade märgendite hierarhia näited

Presentation Relationships	Pref. Label	Type	References
0050 - Disclosure - Konsolideeritud raamatupidamisaruannete lisad			
esef_cor:NotesAccountingPoliciesAndMandatoryTags		String	
ifrs-full:DisclosureOfInformationAboutKeyManagementPersonnelExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfNotesAndOtherExplanatoryInformationExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfSummaryOfSignificantAccountingPoliciesExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117
ifrs-full:DisclosureOfGeneralInformationAboutFinancialStatementsExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 51
ifrs-full:DisclosureOfAuthorisationOfFinancialStatementsExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForFunctionalCurrencyExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DisclosureOfBasisOfPreparationOfFinancialStatementsExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:StatementOfIFRSCompliance	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 16
ifrs-full:DisclosureOfAccountingJudgementsAndEstimatesExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfBasisOfConsolidationExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForSubsidiariesExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForForeignCurrencyTranslationExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForFinancialInstrumentsExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForFinancialAssetsExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForFinancialInstrumentsAtFairValueThrou	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForDerecognitionOfFinancialInstruments	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForFairValueMeasurementExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForDerivativeFinancialInstrumentsExplan	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyToDetermineComponentsOfCashAndCas	terseLabel	TextBlock	IAS 7 2021-01-01 46
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForCashFlowsExplanatory	terseLabel	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForRestrictedCashAndCashEquivalent	TextBlock	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForLoansAndReceivablesExplanatory	TextBlock	TextBlock	Expiry date 2023-01-01 IAS 1 2021-0

Allikas: Coop Pank AS 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne, raamatupidamisaruannete lisade märgendite hierarhia masinloetavas aruandes (osaliselt) - väljavõte Arelle tarkvarast

Presentation Relationships	Pref. Label	Type	References
1005007 - Disclosure - NOTES TO THE FINANCIAL STATEMENTS			
esef_cor:NotesAccountingPoliciesAndMandatoryTags		String	
ifrs-full:DisclosureOfNotesAndOtherExplanatoryInformationExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfGeneralInformationAboutFinancialStatementsExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 51
ifrs-full:DisclosureOfSummaryOfSignificantAccountingPoliciesExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117
ifrs-full:DisclosureOfBasisOfPreparationOfFinancialStatementsExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DescriptionOfInitialApplicationOfStandardsOrInterpretations	label	TextBlock	IAS 8 2021-01-01 28
ifrs-full:DescriptionOfExpectedImpactOfInitialApplicationOfNewStandardsOrInterpretati	label	TextBlock	IAS 8 2021-01-01 30 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForSubsidiariesExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForForeignCurrencyTranslationExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForOffsettingOfFinancialInstrumentsExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
sb:DescriptionOfAccountingPolicyForRecognitionOfIncomeAndExpensesExplanatory	terseLabel	TextBlock	
sb:DescriptionOfAccountingPolicyForDividendIncomeExplanatory	terseLabel	TextBlock	
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForSharebasedPaymentTransactionsExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForIncomeTaxExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyToDetermineComponentsOfCashAndCashEquiva	label	TextBlock	IAS 7 2021-01-01 46
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForFinancialAssetsExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForImpairmentOfFinancialAssetsExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForDerecognitionOfFinancialInstrumentsExplanat	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
sb:DescriptionOfAccountingPolicyForWriteOffsOfFinancialAssetsExplanatory	terseLabel	TextBlock	
sb:DescriptionOfAccountingPolicyForModificationsOfFinancialAssetsExplanatory	terseLabel	TextBlock	
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForImpairmentOfNonfinancialAssetsExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForRepurchaseAndReverseRepurchaseAgreement	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForIntangibleAssetsAndGoodwillExplanatory	label	TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b

Allikas: Šiaulių Bankas AB 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne, raamatupidamisaruannete lisade märgendite hierarhia masinloetavas aruandes (osaliselt) - väljavõte Arelle tarkvarast

Presentation Relationships	Pr	Type	References
01 - Notes and Mandatory Items			
esef_cor:NotesAccountingPoliciesAndMandatoryTags		String	
ifrs-full:DisclosureOfCashAndCashEquivalentsExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForCashFlowsExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DisclosureOfDividendsExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfCashFlowStatementExplanatory		TextBlock	IAS 7 2021-01-01 Presentation of a st
ifrs-full:DisclosureOfContingentLiabilitiesExplanatory		TextBlock	IAS 37 2021-01-01 86
ifrs-full:DisclosureOfCommitmentsExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfCommitmentsAndContingentLiabilitiesExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfEventsAfterReportingPeriodExplanatory		TextBlock	IAS 10 2021-01-01 Disclosure
ifrs-full:DisclosureOfFinancialInstrumentsDesignatedAtFairValueThroughProfitOrLossExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfCashAndBankBalancesAtCentralBanksExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfFairValueMeasurementExplanatory		TextBlock	IFRS 13 2021-01-01 Disclosure
ifrs-full:DisclosureOfFairValueOfFinancialInstrumentsExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfOtherLiabilitiesExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfDeferredIncomeExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfClaimsAndBenefitsPaidExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfOtherProvisionsContingentLiabilitiesAndContingentAssetsExplanatory		TextBlock	IAS 37 2021-01-01 Disclosure
ifrs-full:DisclosureOfProvisionsExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfAccruedExpensesAndOtherLiabilitiesExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfShareCapitalReservesAndOtherEquityInterestExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 79
ifrs-full:DisclosureOfReservesAndOtherEquityInterestExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 79 b
ifrs-full:DisclosureOfNoncontrollingInterestsExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfIssuedCapitalExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e

Allikas: Swedbank AB 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne, raamatupidamisaruannete lisade märgendite hierarhia masinloetavas aruandes (osaliselt) - väljavõte Arelle tarkvarast

Presentation Relationships	Pref. Label	Type	References
08 - Notes and Mandatory Items			
esef_cor:NotesAccountingPoliciesAndMandatoryTags		String	
ifrs-full:DisclosureOfFinancialRiskManagementExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfCreditRiskExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e, IFRS 7 2021-0
ifrs-full:DisclosureOfMarketRiskExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfLiquidityRiskExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DisclosureOfBasisOfConsolidationExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForTransactionsWithNoncontrollingInterestsExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForSubsidiariesExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForBusinessCombinationsExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DisclosureOfSignificantInvestmentsInSubsidiariesExplanatory		TextBlock	IAS 27 2021-01-01 17 b, IAS 27 2021-
ifrs-full:DisclosureOfSignificantInvestmentsInAssociatesExplanatory		TextBlock	IAS 27 2021-01-01 17 b, IAS 27 2021-
ifrs-full:DisclosureOfJointVenturesExplanatory		TextBlock	IAS 27 2021-01-01 17 b, IAS 27 2021-
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForInvestmentInAssociatesAndJointVenturesExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForDividendsExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForInvestmentInAssociates		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForInvestmentsInJointVentures		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForFunctionalCurrencyExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DisclosureOfInvestmentsAccountedForUsingEquityMethodExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForInvestmentsOtherThanInvestmentsAccountedForUsin		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DisclosureOfInvestmentsOtherThanInvestmentsAccountedForUsingEquityMethodExplan		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForNoncurrentAssetsOrDisposalGroupsClassifiedAsHeldf		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b
ifrs-full:DisclosureOfNoncurrentAssetsOrDisposalGroupsClassifiedAsHeldForSaleExplanatory		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 10 e
ifrs-full:DescriptionOfAccountingPolicyForNoncurrentAssetsOrDisposalGroupsClassifiedAsHeldf		TextBlock	IAS 1 2021-01-01 117 b

Allikas: Nordea Bank Abp 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne, raamatupidamisaruannete lisade märgendite hierarhia masinloetavas aruandes (osaliselt) - väljavõte Arelle tarkvarast

Lisa 14. Raamatupidamisaruannete lisade märgendites sisalduva teabe võrdlemine pankade masinloetavate (ESEF) aruannete lõikes

Konsolideeritud rahavoogude aruanne		2022	2021
Tuhandetes eurodes			
Rahavoog äritegevusest		80 479	47 450
Saadud intressid	5	16 024	12 465
Makstud intressid	5	(3 902)	2 200
Makstud dividendid	5	(2 536)	2 117
Makstud vahendite kasutamiseks	5	(28 821)	19 341
Muud põhitähtsusega seotud tulud	5	21 680	7 589
Investeeringuvahetused	5	(13 844)	(11 522)
Makstud vahendite ja turunduskulud	5	(13 534)	(7 619)
Makstud tuluraha	5	2 108	1 843
Rahavoog äritegevusest enne äritegevusega seotud varade ja kohustiste muutusi		21 776	29 757
Äritegevusega seotud varade muutus			
Laiendus ja võla võtmine	5	156 851	210 218
Kohustuslike reserVKaupanduse	5	(8 542)	(5 151)
Muud finantsvarad	5	12 236	(875)
Muud varad	5	(76 507)	223
Äritegevusega seotud kohustiste muutus			
Klientide hoiused	5	206 795	224 509
Muud finantskohustised	5	70 500	0
Muud kohustised	5	(4 209)	10 126
Neto rahavoog äritegevusest		77 253	50 153
Rahavoog investimisgevusest			
Investeeringut võla võtmiseks	5	(4 133)	(4 279)
Investeeringut tagasimakseks	5	3 343	19 236
Investeeringut muud	5	(27 777)	(8 393)
Investeeringut muud	5	3 245	(2 863)
Tulud ja sidusettevõtete soetus	5	2 590	2 406
Investeeringut muud	5	(9 377)	0
Neto rahavoog investimisgevusest		(16 406)	(16 304)
Rahavoog finantseerimisgevusest			
Rahavoog investimisgevusest	5	6 448	6 607
Emiteeritud ulatunud võla võtmiseks	5	0	0
Tagasi makstud võla võtmiseks	5	(8 503)	(4 000)
Investeeringut tagasimakseks	5	21 813	23 992
Neto rahavoog finantseerimisgevusest		19 758	26 599
Võla võtmise muud	5	739	122
Raha ja raha ekvivalendid aruandeperioodi alguses	5	37 438	44 876
Raha ja raha ekvivalendid muutus	5	43 470	48 943
Raha ja raha ekvivalendid aruandeperioodi lõpus	5	80 908	93 819
Raha ja raha ekvivalendid			
Tuhandetes eurodes			
Neto rahavoog äritegevusest		2022	2021
Neto rahavoog investimisgevusest		2022	2021
Neto rahavoog finantseerimisgevusest		2022	2021
Raha ja raha ekvivalendid		2022	2021

Allikas: Inbank AS 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne, märgend „ifrs-full:DisclosureOfCashFlowStatementExplanatory“ - väljavõte Arelle tarkvarast (Inline viewer ehk inim- ja masinloetava teabe vaataja)

NOTE 30. FINANCIAL ASSETS PLEDGED OR ENCUMBERED		EUR thousands			
	31/12/2022	31/12/2021	31/12/2022	31/12/2021	
	Group	Group	Bank	Bank	Bank
Loans on demand to credit institutions	6,200	953	6,200	-	-
Debt securities	539,059	529,155	539,059	529,155	529,155
Loans to customers and other assets	543,922	7,555	227,551	227,551	227,551
Total financial assets pledged or encumbered	1,149,181	535,663	772,810	756,706	756,706
Total liabilities removed to pledged assets	462,796	475,810	462,796	475,810	475,810
Financial guarantees received	344,784	-	109,562	-	-

Most pledged debt securities are collateral pledged with the Bank of Latvia to secure EUR 480 million financing in the ECRB's targeted long-term refinancing operations (TLTROs) in the form of loans. For assets on TLTROs, the financing received refers to Note 23 (Deposits from Credit Institutions and Central Banks). Most loans to customers and other assets are encumbered as per terms of a financial guarantee contract issued by the ESR Group, consisting of the European Investment Bank (EIB) and the European Investment Fund (EIF), to Citadele. The guarantee contract secures Citadele's future issues allocated to the relevant tranche of the guarantee loan portfolio for a pledged fee to the ESR Group. In accordance with the risk selection requirements of the guarantee contract, Citadele must retain an unhedged and unguaranteed basis an exposure to the reference loan portfolio over a specified period. The guarantee contract provides partial relief for Citadele by mitigating specific credit risks and enables Citadele to grant at least EUR 480 million in additional loans and assets to businesses in the Baltics over the next three years. Other pledged amounts consist of placements to secure various Bank and Group's transactions in the ordinary course of business.

NOTE 31. CASH AND CASH EQUIVALENTS		EUR thousands			
	31/12/2022	31/12/2021	31/12/2022	31/12/2021	
	Group	Group	Bank	Bank	Bank
Cash and cash balances with central banks	932,030	371,125	932,030	361,029	361,029
Loans on demand to credit institutions	20,352	36,743	18,965	19,710	19,710
Demand deposits from central banks and credit institutions	(2,940)	(2,421)	(2,020)	(11,670)	(11,670)
Financial guarantees	(30,172)	-	-	-	-
Total cash and cash equivalents	919,270	405,447	948,975	369,069	369,069

Lisa 14 järg

Allikas: AS Citadele banka 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne, märgend „ifrs-full:DisclosureOfCashFlowStatementExplanatory“ - väljavõte Arelle tarkvarast (Inline viewer ehk inim- ja masinloetava teabe vaataja)

The screenshot displays the 'Inline Viewer' interface. On the left, a table titled 'Kassafüüdesanalüüs' (Cash Flow Statement Analysis) is shown for the period 2022. The table includes various line items such as 'Pärisvõlg', 'Kassafüüde', and 'Kassafüüde muutused', with columns for 2022 and 2021. On the right, the 'Fact Properties' panel is visible, showing the concept 'ifrs-full:DisclosureOfCashFlowStatementExplanatory' and its dimensions, including the date '1 Jan 2022 to 31 Dec 2022' and the fact value 'Förändring av skulder i finansieringsverksamheten ingående balans 28 549 32 287 Kassafüüde -221 -4 487 EJ kassafüüdespärskande förändringar, valutakursförändringar 2 404 1 432 EJ kassafüüdespärskande förändringar, valutakursräkningar -1 936 -549 EJ kassafüüdespärskande förändringar, upplupna räntor -29 -135 SUMMA SKULDER I FINANSIERINGSVERKSAMHETEN 28 767 28 549 EJ'.

Reconciliation of liabilities from financing activities		
Opening balance	28,549	32,287
Cash flows	-221	-4,487
Non-cash flow, currency exchange	2,404	1,432
Non-cash flow, fair value changes	-1,936	-549
Non-cash flow, interest accruals	-29	-135
TOTAL LIABILITIES FROM FINANCING ACTIVITIES	28,767	28,549

Allikas: Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) AB 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne, millele on lisatud ka väljavõte ingliskeelsest PDF aruandest, sest ESEF aruandlusvormingus aruanne on rootsikeelne, märgend „ifrs-full:DisclosureOfCashFlowStatementExplanatory“ - väljavõte Arelle tarkvarast (Inline viewer ehk inim- ja masinloetava teabe vaataja)

The screenshot displays an XBRL Inline Viewer interface. On the left, a financial statement table titled 'Kassaväljendusanalys Koncernen' is visible, showing data for 2022 and 2021. The table includes various categories such as 'Kassa- ja arvakaalutused', 'Kassa- ja arvakaalutused muutused', and 'Kassa- ja arvakaalutused muutused'. On the right, the 'Fact Properties' panel is open, showing details for the selected fact: 'ifrs-full DisclosureOfCashFlowStatementExplanatory'. The panel includes fields for Concept, Dimensions (Date, Fact Value, Accuracy, Change, Entity), Anchoring, Wider anchor, Narrower anchors, and References. The 'Entity' field is populated with '[LE] NHBOLHZTYCNBSUYZ31'. The 'Date' field shows '1 Jan 2022 to 31 Dec 2022'. The 'Fact Value' field contains the text 'In- och uppläning från allmänheten'. The 'Accuracy' field is 'n/a'. The 'Change' field is 'n/a'. The 'Entity' field is '[LE] NHBOLHZTYCNBSUYZ31'. The 'Concept' field is 'ifrs-full DisclosureOfCashFlowStatementExplanatory'. The 'References' section shows 'IAS' with 'Name' 'IAS', 'Number' '7', and 'IssueDate' '2021-01-01'. The interface is powered by 'workiva'.

Allikas: Svenska Handelsbanken AB 2022 ESEF aruandlusvormingus majandusaasta aruanne, märgend „ifrs-full:DisclosureOfCashFlowStatementExplanatory“ - väljavõte Arelle tarkvarast (Inline viewer ehk inim- ja masinloetava teabe vaataja)

Lisa 15. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina, Gennadii Kurbatov

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose Euroopa ühtse elektroonilise aruandlusvormingu eesmärkide täitmine pankade näitel, mille juhendaja on Monika Nikitina-Kalamäe,

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

11.05.2023

---

¹ Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal vastavalt üliõpilase taotlusele lõputööle juurdepääsupiirangu kehtestamiseks, mis on allkirjastatud teaduskonna dekaani poolt, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil. Kui lõputöö on loonud kaks või enam isikut oma ühise loomingulise tegevusega ning lõputöö kaas- või ühisautor(id) ei ole andnud lõputööd kaitsvale üliõpilasele kindlaksmääratud tähtjaks nõusolekut lõputöö reprodutseerimiseks ja avalikustamiseks vastavalt lihtlitsentsi punktidele 1.1. ja 1.2, siis lihtlitsents nimetatud tähtaja jooksul ei kehti.